

L N B

LNB PRESES APSKATS
09-10-2020

Sagatavoja:
INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMU UN SBA NODAĻA
UZZIŅU UN INFORMĀCIJAS CENTRS

BĒRZIŅA SKICES

◀ **LATVIJAS** Nacionālās bibliotēkas 4. stāva galerijā no 8. oktobra būs aplūkojama izstāde *Boriss Bērziņš. Lapsus*, kas iepazīstinās ar neparastiem artefaktiem no pazīstamā mākslinieka apjomīgā mantojuma Latvijas Nacionālā mākslas muzeja krājumā. Šeit būs parādīti viņa zīmējumi un skices grāmatās, žurnālos, uz reprodukcijām, skrejlapām, aploksnēm u. c.

Avots: Diena

Datums: 06-10-2020

Latvijas Nacionālā bibliotēka vāc liecības par diasporas latviešu dzīvi

Vai jūsu plauktos stāv latviešu audio un/vai video ieraksti no Draudzīgiem aicinājumiem, no Ziemassvētku eglītēm, no sestdienas skolu izlaidumiem, arī no tautas deju kopu vai koņu mēģinājumiem vai ar koncertiem?

Latvijas Nacionālā bibliotēka vēlas saņemt **nepublicētus** oriģinālos audio un video ierakstus, kuŗi liecina par diasporas sabiedrisko un kultūrālo dzīvi. Ieraksti var būt dažādos formātos (audio: visu izmēru un ātrumu skaņuplates, CD, un kasetes; video:

VHS, DVD, un arī Blu-ray; LNB **nepieņem** Betacam vai Mini DVR), kuļus NB bibliotēkāri paši pārveidos un iekļaus savā digitālajā krātuvē. Katrs sūtījums tiks novērtēts!

Tā, lai materiāli laikus tiktu iekļauti ERAF (Atbalsts starptautiskās sadarbības projektu izstrādei un īstenošanai) projektā, LNB vēlas uzreiz tos saņemt. Ja jums ir kādi jautājumi, lūdzu, sazinieties ar Dairu Ritu Morusu: dairaruta@gmail.com.●

Daira Ruta Morusa

Avots: Latvija Amerikā

Datums: 12-09-2020

Skaļās lasīšanas sacensību fināls

GODAM PĀRSTĀV
REGIONU

INESE ELSINA

Latvijas Nacionālajā bibliotēkā 26. septembrī pulcējās 30 Latvijas skaļie lasītāji kopā ar saviem atbalstītājiem, lai piedalītos Nacionālās skaļās lasīšanas sacensību finālā. Viņu vidū bija arī madonietis Patriks Brūders.

Kaut Latvijas Nacionālā bibliotēka ir sacensības ierosinātāja un kuratore, bez aktīvas vietējo bibliotēku un skolu iesaistes diezin vai sacensība būtu uzņemusi tādus apgriezenus kā šobrīd. Sacensībā šogad iesaistījās vairāk nekā 11 tūkstoši skolēnu.

Madonas novada bibliotekās bērnu literatūras nodaļā nacionālās Skaļās lasīšanas sacensību Madonas novada fināls notika 30. janvāri. Tajā piedalījās 12 bērni. Par Madonas novada Skaļās lasīšanas čempionu titulu sacentās labākie 5.—6. klašu lasītāji no astoņām novada skolām. Tradicionali skanēja Astridas Lindgrēnes, Džoannas Ketlinas Roulingas, Džefa Kinnija un citu populāru grāmatu autoru rakstītais. Lidzās fragmentiem no ārzemju autoru darbiem izskanēja arī latviešu autoru — Andreja Upiša, Dainas Ozoliņas, Rutas Skrebeles — rakstītais.

Trīs labākie lasītāji — Elizabete Bruka (Kalsnavas pamatskola), Renārs Zondars (Degumnieku pamatskola) un Patriks Brūders (Madonas pilsētas vidusskola) — tika izvirzīti Madonas reģiona finālam. Madonas novada bibliotēkā reģiona Skaļās lasīšanas sacensības tika plānotas 19. martā, taču visiem zināmais viruss ieveicēs korekcijas. Šā gada reģionālais fināls notika attālināti — dalībnieki iesutīja savus lasījumus videoformātā, un žurijs uz lielo finālu Rīgā izvirzīja Patriku Brūderu, Madonas pilsētas vidusskolas skolēnu.

Rīgā Patriku un pārējos finālistos nacionālajā sacensībā vērtēja pieredzējusi žurijs: Egita Pukite,

Patriks Brūders kopā ar saviem atbalstītājiem — mamma, brāli un Madonas novada bibliotekās pārstāvi Daigu Pukiti — Skaļās lasīšanas konkursa finālā Nacionālajā bibliotēkā.

Foto no pasākuma

apgāda „Zvaigzne ABC” projekta „Lasīšanas stafete” vadītāja; rakstniece Agnese Vanaga; grupas „My Radiant You” mūziķi Ilze un Jānis Driksnas; Dace Dalbiņa — Latviešu valodas aģentūras direktora vietniece; rakstnieks Arno Jundze.

Lasījumam bērni bija izvēlējušies ļoti daudzveidīgu grāmatu klāstu, sākot no klasikas darbiem, piemēram, Džānni Rodari „Pasakas pa telefonu”, Otrfrīds Preislers „Mazā raganiņa”, Viks „Sarežģītais zvirbulčns”, Imants Ziedonis „Brūnā pasaka”, līdz visur pasaule iemīļotām grāmatām — Džefs Kinnijs „Grega dienasgrāmata”, Džoanna K. Roulinga „Harijs Poters un Filozofu akmens”, Deivids Valjamss „Gangsteromīte” un „Sliktais tētis”, Andžela Naneti „Mans vectēvs bija kīru koks”, kā arī latviešu mūsdienu autoru darbus — Pauls Bankovskis „Kur pazuda saimnieks”, Daina Ozoliņa „Izglābt vasaras brīvlaiku” un „Atmaskot direktori”, Dzintars Tilaks „Labo blēļu vasara”, Guntis Berelis „Agnese un Tumsas Valdnīeks” un citas. Žūrijai galvenais sacensību kritērijs bija izrādīt cieņu bērnu izvēlei, veicināt lasītpricku un pozitīvās emocijas.

— Rīgā mūsu Patriks sevi pārādīja ļoti labi, — atzīst Madonas novada bibliotekās direktore vietniece Daiga Pukite. — Neapskaužu žūriju, jo visi bērni bija ļoti spēcīgi,

un labāko noteikt nebija viegli. Patriku finālā atbalstīja mamma un brālis, pēc uzstāšanās viņš tāpat kā pārējie bērni saņēma balvu — grāmatas un kreklīnu ar Skaļās lasīšanas konkursa logo. Tā kā Patriks un viņa tuvinieki Nacionālajā bibliotēkā bija pirmo reizi, pēc sacensību norises novadīju nelielu ekskursiju pa Gaismas pili, kur Patrikam un viņa jaunākajam brālim ipaši patika bibliotekās bērnu literatūras centrs. Gimenei tā bija īsta atklāsmju diena, un, tā kā Patriks šogad mācās 6. klasē, viņš Skaļās lasīšanas konkursā var piedalīties atkārtoti. Uz to jauno cilvēku arī aicināju!

Jāatgādina, ka Nacionālā skaļās

lasīšanas sacensība ir konkursš 11—12 gadu veciem 5. un 6. klašu skolēniem, kura rezultātā tiek noskaidrots lasīšanas čempions. Konkursa notiek trīs posmos — sacensība skolā vai vietējā bibliotēkā, reģionālais fināls un valsts fināls Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Sacensības galvenais mērķis ir pilnveidot bērnu prasmes izvēlēties piemērotu un interesantu literatūru skaļai lasīšanai, sekmēt interesi par lasīšanu un grāmatām, saliedēt bērnus kopīgām lasīšanas aktivitātēm, kā arī veicināt lasītpricku.

2019./2020. mācību gads bija trešais Skaļās lasīšanas sacensības gads. ■

Avots: Stars

Datums: 30-09-2020

Ēveles skolas gaišā izskāņa

Šis rudens Ēveles puses laudim smagām pārdomām un nostalgiskām atmīnām bagāts, jo pie-trūkst mazo un lielo bērnu rosigā soļu ceļā uz skolu. Zālē sabiruši āboli, daudzkrāsaini sazedējuši rudens ziedi rūpīgi koptajā skolas apkārtē, bet nav to, kuri priečājas.

Tomēr kāds gaišs tonis skolas beigu akordā atrodams. Tas ir saistīts ar cilvēka neaizstājamo draugu grāmatu, kas atver jaunas pasaules gan maziem, gan lieliem lasītājiem. Skola un bibliotēka ir tās vietas, kas lauj ieraudzīt, iepazīt, atrast sev tuvāko, interesantāko grāmatu un dalīties ar cītiem. Jau trešo gadu Latvijas Nacionāla bibliotēka aicināja piedalīties Nacionālās Skajās lasīšanas sacensībās, kas domātas 5. – 6. klasu skolēniem, veicinot lasītārieku un interesu par grāmatām. Tācū līdz finālam ir diezgan garš ceļš – vispirms caur vietējo skolu, bibliotēku, tad Valmieras integrētā bibliotēkā, kur iespējams kļūt par vienīgo reģiona čempionu un iegūt tiesības piedalīties finālā Rīgā, LNB Ziedopu zālē. Ēveles bibliotēkā veselus četrus gadus notika Skajā lasīšana, sēzot godpilnajā, savā laikā Kārlīm Ulmanim darinātajā krēslā,

un to darīja pilnīgi visi pirmo sešu klašu skolēni, bet garo ceļu šoreiz izdevās veikt Danielam Taubem no bijušās Ēveles pamatskolas, kas tagad mācās Strenču pamatskolas. Jau uzvara reģionālajās sacensībās Valmierā nāca kā milzīgs, negaidīts pārsteigums, ko vēl pastiprināja saņemtās balvas! Ielūgums četriem draugiem uz «Piedzīvojumu fabriku» (viss vēl prieķī), mākslinieciski izvedoti šokolādes brūnumi no Trikātas R Chocolate (vēl daži palikuši)... Patiesa svētku sajūta!

Visbeidzot arī apziņa par atbildību, jo turpmākā nākotne parādēja daļbu lielajā finālā Rīgā, pārstāvot visa Valmieras reģiona bērnus. Tas notika sestdien, 26. septembrī, un arī šī diena izvērtās par īstiemi svētkiem. Pavisim finālā piedalījās 30 dalībnieki no visas Latvijas, no tiem 13 puiši (sakiet nu, ka šī nelasa!). Uzņācieni uz LNB Ziedopu zāles skatuves, apsēžoties īpašajā krēslā – tronī, mikrofons, TV kameras, fotoaparāti, zāle sēdošo līdzjutēju savējos atbalstošie un ūrijas vērtejošie skatiens. Nav viegli uzdevums trijās minūtēs stādīties prieķī un izteiksmīgi izslāst savu grāmatas fragmentu. Manuprāt,

visi bērni bija joti labi savā priekšnesumā, pieteikami atšķirīgā un tāpēc saistošā. Daniels palīka nesatricināmi mierīgs, pamatojot grāmatas izvēli par vienaudzi neganto Niku ar dzīves paralelēm par veseliem pieciem negantniekiem, no kuriem jāuzmanās omē Dainai. Ome šoreiz neuzmanījās, bet kopā ar vienu no negantniekiem, kamēr otrs bija uz skatuves, pārdzīvoja un juta līdzi no visas sirds turpat zālē, skatītāju rindās. Latvijas Nacionālās skāļas lasīšanas čempiona tituls šoreiz meiteinei no Gulbenes novada. Žūrijai nebija viegli, taču zināma patiesība – viss šajā pasaule tiek vērtēts subjektīvi, jo tāda ir cilvēka daba.

Daniels ar savu atbalstītāju komandu nofotografējās ar trim lokālo vietu – Ēveles pamatskolas, Strenču pamatskolas, Valmieras bibliotēkas – simboliem. Paldies visiem, kas palīdzēja sagatavoties, atbalstīja, priečājās, juta līdzi! Vēlējums pārējiem – atrodiet savu grāmatu, izstāstiet par to saviem draugiem tā, lai arī viņiem gribētos uzzināt par to, kas rodams grāmatās. Grāmatu lielākās pulcēšanās vietas, protams, ir bibliotēkas, kurās var atrast tieši to, kas vajadzīgs jums!

Un vēl – domājot par mazu

PIE RAINA. Mirkis pirms Nacionālās Skajās lasīšanas Lielā fināla – Valmieras reģiona SkaLa Čampions 2020 Daniels Taube (otrais no labās). SkaLa koordinatore Valmieras reģionā Lolita Dreimanene foto

vietu, kas tomēr vislabākā, jo sa-vējā; par mazu skolu, kas miļa, jo gluži kā ģimene; par mirkli, kas mūžības prieķī siks, bet pilns prieka. «Neticu, ka nav ie-spējams atrast ozola zili vai citu nieku, tādu, kas augs un augs tik ilgi, kamēr pārvērtīties par prie-ku...» rakstījusi Ārija Elksne.

Aelite Punkstija,
Ēveles pagasta bibliotēkas vadītāja

Avots: Liesma

Datums: 02-10-2020

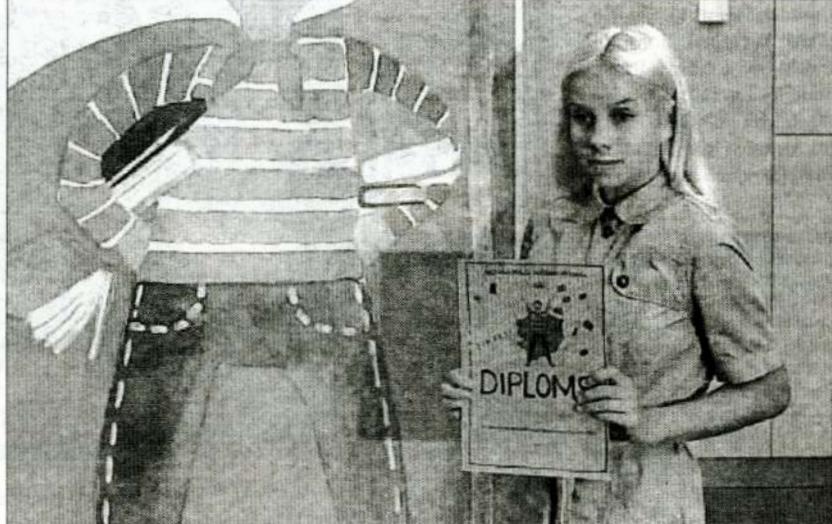
Izcilā lasītāja – Dita no Zūrām

Kristine Purviņa

Zūru pamatskolas 7. klases skolniece Dita Siliņa izpelnījusies augsto 2. vietu Vislatvijas skajās lasīšanas sacensības nacionālajā finālā.

Pavasarī plānotais fināls Covid-19 krizes dēļ notika tikai tagad – nedēļas nogalē Rīgā. Finālā piedalījās 30 reģionālie lasīšanas čempioni no visas Latvijas, un Dita Siliņa tajā pārstāvēja Ventspils reģionu.

Dita stāsta, ka vispirms viņa skajās lasīšanas sacensībā uzvarēja skolas kārtā un tad bija labākā Ventspils reģionālie lasīšanas čempioni no visas Latvijas, un Dita Siliņa tajā pārstāvēja Ventspils reģionu. Dita stāsta, ka vispirms viņa skajās lasīšanas sacensībā uzvarēja skolas kārtā un tad bija labākā Ventspils reģionālie lasīšanas čempioni no visas Latvijas, un Dita Siliņa tajā pārstāvēja Ventspils reģionu. Dita stāsta, ka vispirms viņa skajās lasīšanas sacensībā uzvarēja skolas kārtā un tad bija labākā Ventspils reģionālie lasīšanas čempioni no visas Latvijas, un Dita Siliņa tajā pārstāvēja Ventspils reģionu.

Dita Siliņa pēc konkursa nacionālā fināla ar izcīnīto diplomu.

manu valodu, palīdz plašāk izteikt savas domas, ir vieglāk mācīties skolā,» ieguvumus no lasīšanas min skolniece. Tāpat grāmatas meitenei ļaujot uzzināt citu cilvēku pieredzi un mācīties no tās, lai pašai nebūtu jāpie-ļauj tās pašas kļudas, kādas gadījušas grāmatu varonjiem. Dita iesaka ar

ciem skolēniem pievērsties grāmatu lasīšanai un piedalīties šādos konkursos, lai attīstītu savu valodu un fantāziju. Pati Dita piedalījusies arī stāstnieku un dzejoļu konkursos un plāno to darīt arī turpmāk.

Skajās lasīšanas sacensībā visā Latvijā tika uzsākta 2017. gadā ar

Latvijas Nacionālās bibliotēkas iniciatīvu. Jau pirmajā gadā atsaučas necerēti liels skaits lasītāju – vairāk nekā septiņi tūkstoši 5.–6. klases skolēnu. Ventspilī un novadā šogad kopumā piedalījās 15 pilsētas un novada skolas, kopā iesaistot aptuveni 760 skolēnu.

Avots: Ventas Balss

Datums: 01-10-2020

Digitalizētā vēsture

„Pie mums nekad nav garlaicīgi,” tā par projektu *Kultūras mantojuma digitalizācija* saka Kuldīgas novada muzeja krājuma glabātāja Indra Orehova. No 28. septembra četrās dienās ieskenēts ap 1430 fotonegatīvu un ap 70 kartogrāfijas priekšmetu.

Mērķis ir Latvijas kultūras mantojumu saglabāt un padarīt sabiedrībai pieejamu virtuālajā vidē. Muzeja krājums pērn un šogad no Vakaru ielas pārvietots uz Dzirnavu ielu, un tiek veidota atvērtā daļa, ko varēs apskatīt apmeklētāji. Projektam izvērtā daļa fotonegatīvu kolekcijas un daļa no kartogrāfijas priekšmetiem: plāni, rāsējumi un zīmējumi. Kopumā digitalizēts 1500 priekšmetu.

„Pavisam mums ir ap 5000 fotonegatīvu. Digitalizēšanai izvēlētas stikla plates un fotogrāfia, agrāk muzeja darbinieka Auksēja Zihmaņa darbi. Tajos attēloti dažādi pasākumi, tostarp izstādes, lauksiminieku pauaudžu dinastiju tikšanās, arī dabas objekti, ekspedīciju materiāli, vēstures pieminekļi un ēkas. Viss būs apskatāms Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogā,” paskaido I.Orehova. Kartogrāfijas materiāli pamatā ir Pelču pils un Lielvārdes muižas plāni.

Fotonegatīvus digitalizēt ir visai sarežģīti — tas prasa laiku, tādēļ tie mazāk tiek izmantoti. Krājumu digitalizētāja Krista Mežavilka stāsta: fotonegatīviem vajadzīgs speciāls skeneris, kas filmiju apstaro no abām pusēm, dators un īpašas datorprogrammas. „Pinkerigākais ir tas, ka katrai bildītei ir savs numuriņš, kas dažākt izdzīsis. Mēs arī pārbaudām, vai informācija par bildē redzamo atbilst patiesībai. Dažkārt nav saprotams, kas filmīja redzams, jo tā var būt pārāk tumša vai pārgaismota.”

Ikdienā krājuma darbinieces visus jauniešus digitalizē pašas. Tie tiek aprakstīti, nofotografēti no visām pusēm un ievadīti kopkatalogā. Plānots digitalizēt visu krājumu.

Projektu īsteno Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Nacionālais arhīvs, Kultūras informācijas sistēmu centrs u.c. ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda atbalstu.

Elīzas Rudzītes teksts un foto

Krājumu digitalizētāja Krista Mežavilka stāsta, ka fotonegatīvu digitalizēšanai tiek izmantots speciāls rāmis, kurā ievietotas vairākas filmīņas, tomēr katra bilde tiek apstrādāta atsevišķi.

Avots: Kurzemnieks

Datums: 02-10-2020

Skaitāmpanti no bēglu nometnēm izstādē kultūras pilī “Ziemeļblāzma”

(Ism.lv) “Eidiņi veidiņi, vīdiņi puodiņi, tēviņi tāviņi, tāviņi tūp.”

Tas ir fragments no unikāla latviešu folkloras krājuma, kas pieder baltvācieša Otto Bonga spalvai. Viņš pēc Otra pasaules karā latviešu bēglu nometnēs Vācijā, uzklaušot bērnus, pieaugušos un sirmgalvju, pierakstīja skaitāmpantu. Ar tiem no 31. augusta var iepazīties laikmetīgā izstādē kultūras pilī “Ziemeļblāzma”.

“Etā minā zīben zāben!” — tas ir viens no skaitāmpantiem, ko Vācijas bēglu nometnēs pēc Otra pasaules karā pierakstīja bibliofils Otto Bongs. Viņš sepiņu gadu laikā apbraukāja vairāk nekā 60 bēglu nometnes

un savāca vairākus tūkstošus skaitāmpantu.

“Viņš to sauca par mazo Latviju, visas šīs daudzskaitīgās nometnes ar bēgliem Vācija. Viņš redzēja, ka tur ir cilvēki, kas pārstāv visus Latvijas pagastus, tāpēc viņš to izmantoja kā iespēju dažādu materiālu vāksnai,” stāsta izstādes kurātore Zane Zajančauska. “Cilvēkiem izstādē ir iespēja iepazīties gan ar Bonga rokrakstu, gan krājumu.”

Izstādes veidotāji atraduši interesantu veidu, kā padarīt redzamu ritmu un reizēm absurdo vārdu virknējumu. Jaunākie izstādes apmeklētāji noteiktī gribēs izmēģināt bumbiņu

slidkalniņu vai jaunu pantīnu izveidi.

“Tas, ko mēs gribējām ar šo, ir veidot iesaistīto rotāļu skatītājam, kur viņš var pats veidot jaunus skaitāmpantus, bet no jau esošajiem vārdiem. Mēs ilgi domājām, kā varētu padarīt vārdus pieejamus un taustāmus,” skaidro izstādes dizinere Ilze Kalnbēriņa-Pārā.

“Var izvēlēties vārdus, var palaist skrejelā, kur viņi saņimās ar citiem vārdiem. Pats grūtākais ir tas, ka tas nav rakstītās vārds, bet ir vairāk ritms, skanošais vārds, tāpēc arī gribējām to atskapot, ierakstīt, lai cilvēki vēlreiz pamēģīna iejusties šajos pantos.”

Izstādes veidotāji lūgusi māksliniekim vārdus veidot no plastīnā.

Doma māksliniekim uzprāst atveidot vārdus nāk no

Oto Bungs apbraukāja vairāk nekā 60 latviešu bēglu nometnes Vācijā, uzklaušot bērnus, pieaugušos un sirmgalvju, un pierakstīja vairākus tūkstošus skaitāmpantu.

valodniecības pētījuma, jo jau pirms gadiem simt veikti pirmie eksperimenti, kas pierāda, ka mēs piešķirām formu vārdiem arī tad, ja mēs nezinām vārdu nozīmi. Mēs spējam iztēloties, vai tas ir vairāk kas apaļš vai ass, un turklāt vienas valodas lietotāji to dara līdzīgā veidā.”●

Avots: Latvija Amerikā

Datums: 19-09-2020

Kas jāgroza kultūras

Uz profesionālajiem un pārnozaru kultūras medijiem nepieciešams attiecināt triju gadu finansēšanas ciklu,

ANITA BORMANE

Valsts kultūrapīdā fonda (VKKF) šobrīd sniedz atbalstu kopumā apmēram 60 dažāda apjoma un mēroga ar kultūras tematiku saistītību mediju projektiem, no kuriem lielāko daļu veido televīzijas vai radio projekti un dažādas vienreizējas iniciatīvas.

Kopejā atbalsta summa

2019. gada bija vairāk nekā 500 000 eiro. Tājā iekļaujas arī dotācija pastāvīgajiem, tātad regulāri iznākošiem kultūras medijiem.

Realitātē tomēr resursu un atbalsta trūkuma dēļ profesionālie drukātie un pārnozaru kultūras mediji un kultūras tematikas interneta platformas Latvijā jau gadiem atrodas uz izdzīvošanas robežas. Esam jau pazaudejusi "Karogu", "Kultūras Forumu", "Kentaura XXI", "Latvju Tekstus", "Studiju", "Mākslu+", gandrīz pazaudejām "Mūzikas Sauli", un šis process nav apstājies.

Pie Kultūras ministrijas (KM) izveidota darba grupa pavašari nāca ar ieteikumiem par to, kam un kapēc būtu jāmainas profesionālo kultūras mediju vide un finansēšanas kārtībā. Kas jāgroza, lai šie mediji izdzīvotu, kā jāmainās tiem pašiem? Par to "Kultūrizmu" redakcijā diskuteja darba grupas vadītājs, KM valsts sekretārs vietnieks kulturpolitikas jautājumos ULDIS ZARINŠ un darba grupas loceklī – žurnāla "Domuzīme" galvenā redaktore RUDITE KALPINA, biedrības "Ascendum" valdes priekšsēdetāja, portāla "Satori" Izdevēja ANTONIJA SKOPA, portāla "Kino Raksti" galvenā redaktore KRISTĪNE MATIŠA, VKKF direktors EDGARS VĒRPE un Latvijas Radiošo sāviņu padomes ģenerālsekretārs HARALDS MATULIS.

Bez papildu finansējuma – utopija

A. Bormane: – Kādi ir galvenie darba grupas ierosinājumi pārdezelēt pārmaiņu punkti?

Uldis Zarinš: – Vispirms likas butiski definēt, kas uzskaņām par kultūras medijiem un kā tie varētu saņemt valsts atbalstu. Vienojāmies, ka primāri runājam par periodiski aktualizētu drukātā vai interneta platformā veidošu specifikātu kultūras mediju, kurš specializējas kultūras pastāvīgā un regulārā padziļinātā atspoguļošanā, analīzē un reakcijā un kuram ir atsevišķa, pastāvīga redakcija, unikāls zimols un mērķauditorija, un kurš tiek izdots vai publicēts ar zinamu regu-

DAINA BUŠMANĀ, KĀRINĀS MIEZĀJĀS, KRISTĀPA KALNA UN GĪRTA RĀGEĻA FOTI

Kultūras mediji preses plauktos ir pārstāvēti mazā skaitā un neregulāri, jo daudzi no tiem hroniski atrodas uz izdzīvošanas robežas.

līratīti un ir tirgū pastāvējis jaunais vissām trīs gadus. Saprotam, ka šie mediji nevar pastāvēt pēc parastiem mediju tirgus principiem un ka to darbība jāverēt arī pēc ieguldījuma kultūras nozares attīstībai. Aprēķinājām, ka atbalstīto optimalizāciju skaita butu ap 15, reķinot pēc principa, ka katra kultūras nozare ir pilnījusi savu pastāvīgā strādājumu mediju. Izņēmums ir literatūras nozare, kurai nepieciešami vairāki mediji, jo tā veic ne vien reakciju funkciju, bet arī publīcē jaundarbus. Tāpat ir starpība izdevumiem, kur arī nevarētu pieteikti, ka pieteik ar vienu "Rīgas Laiku". Viens medījums nozare – tas ir minimums; tas nenozīmē, ka nevar pastāvēt divi, tomēr, ne mot vērā budžeta ietilpība, ir jāiemīji, vāi iespējams atbalstīt lielāku mediju skaitu nekā 15.

– Diskusijas par atbalsta sniegšanu tika vertēts, vai to veikt caur Kultūras ministriju vai arī izveidot īpašu mērķprogrammu?

U. Zarinš: – Jā, mēs jau pāsā darba sākuma izgājām cauri VKKF finansēto kultūras mediju sarakstam un secinājām, ka lielākā daļa ir mediju projektī, piemēram, rādījumi LTV un Latvijas Radio, un vienīšu projektiem VKKF gada nozaru programmas kopumā atvēl apmēram pusmiljoni eiro. Tāmēr nonācam pie secinājuma, ka nebūtu godīgi ūsi mazajiem mediju projektiem vispār nogriezt finansējumu, bet sa-reķinājam, ka 15 jau esošajiem specifikātu kultūras medijiem finansējums, ko VKKF gada pleskī, ir apmēram 300 000 eiro. Viens no ierosnījumiem ir, ka še 300 000 varenu kalpot kā bāze, kas tiek nozaru medijiem izdalīta šajā mediju mērķprogrammā. Tājā pašā laikā ir skaidrs, ka ar to nepieejīg. Beigu stādīja nonācam līdz optimālajam starta finansējumam, jo ir skaidrs, ka arī KM ir grūti

uzreiz piesaistīt ļoti lielu naudu apjomā. Stārti kapitāls, ar kuru, pēc mūsu aplēšē, Šāda mērķprogramma vispār varētu sākt strādat, būtu 540 000 eiro, ko veidotu 300 000, kas pārdalītu no regulārājām nozaru konkursiem, un, atrodot papildu 240 000 eiro finansējumu un pēc tam jau skatoties, ka to audzēt līdz optimālajam scenārijam, kas būtu 900 000 eiro gāda vai, ideāla varianta, 1,5 miljoni – katram medijam paredzot 100 000 eiro.

Rudite Kalpina: – Es sa-pratu, ka ūsi jauninājumi var realizēties tikai no 2021. gāda – un tākai tad, ja nāk kļūs papildu finansējums.

U. Zarinš: – Mērķprogra-mmas uzsākšanai nepieciešams 240 000 esam pieprā-jusi, un tas jau ir gūvis val-dībā atbalstu. Tie būs pieejami VKKF budžēta 2021. gada. Jautājums drīzāk ir par 2022. gadu, kā atradīsim iespēju turpināt.

Universāli eksperti un drošības ventili

– Man šķiet ļoti būtisks uzstādījums par to, ka VKKF mērķprogramma visus projektiem vienā konkursā vērtētu viena ekspertu komisija pēc vieniem un tiem pašiem kritērijiem. Cik tas reāli esošajā VKKF iestenībā?

E. Vērpe: – Draudi ir jeb-kurā gadījumā. Šo principu, protams, var panākt, to-mēr jau leprieķs tas netika at-

zits par labu. Tagad attīstības spirāle atkal ir nonāku-si tajā pašā situācijā. Es šādas ekspertu komisijas atceros, tās ir daudzskaitīgas, darbojas vissām 15 cilveki – katrai ar savu viedokli – un strīdas, katram aizstāv savu mediju. Tā notika, un šādi visdrīzāk notiks arī tagad.

H. Matulis: – Sākot strādāt darba grupā, nācāju ar domu, ka VKKF mērķprogra-mma būs labakais variants, bet ir vairāk apstākļi, kas to padara labāku nekā pirms daudzumā gadiem. Viens – ir finansējuma pieaugums...

– Bet vāi tā ir panacea?

– Noteikti ne, tomer ir uzstādījums, ka nekādos apstākļos neiesim uz mazāk par vissām vienu mediju katrā kultūras apakšnozare. Līdz ar to faktiski konkurs notiks par to, kurās nozariēs būs spēcīgkie papildu piedāvājumi, un tas jau ir reāls konkurs.

Antonija Skopa: – Disku-siju gaitā mums nebija lie-la vienprātības par to, kas būt labakais modeļi speciāli to kultūras mediju finansēšanai, – vāi katrā nozare vēlēs savu nozari, vāi arī ir vēlēs komisija, kas vērtē visa nozares, kur pastāv risks, jāšāda kompleksā ekspertu komisija katrā nozare tad lobē tu savejo. Taču, kā mūsu di-sus kūsījās uzsverā ari seit kālē esošā Kristine Matisa – ja te-

Haralds Matulis: "Faktiski konkurs notiks par to, kurās nozariēs būs spēcīgkie papildu piedāvājumi, un tas jau ir reāls konkurs."

Edgars Vērpe: "Es varu ielikt par kādu kritēriju 10 vai 0, kurš pēc tam var pierādīt, ka neesmu bijis objektīvs?"

Avots: Kultūrzīmes

Datums: 30-09-2020

mediju "ielvalsti"?

tiem nodrošinātu lielāku stabilitāti un ilglaicību

zultātu, un tad tas tiek pārskaņoti. Salīkt tos ciparus – tīciet man, tas ir visvienkāršakais!

E. Vērpe: – Es varu ielikt par kadu kritēriju 10 vai 0, kurš pēc tam var pierādīt, ka neesmu bijis objektīvs?

K. Matīsa: – Projektu nav iespējams izvērtēt bez diskusijas.

E. Vērpe: – Ir iespējams, daudz kur vērtē tikai pēc šiem cipariem.

– **Ka šī prakse darbojas**
Nacionālajā kino centrā, vai tāpēc, ka salīdzināmi projekti?

K. Matīsa: – Ekspertu komisija tiekas un runā ar projektu jēsnešējiem, kam vairākāk līdz lēmuma pieņemšanai tiekas un runā sava starpā. Tas nekad nenotiek, mehāniķi aizpildot tabulas. Būsim godīgi – ne filmu, ne mediju projektos nav lineāla, ar kuru izmērit saturu kvalitati un tamlīdzīgas lietas.

R. Kalpiņa: – Rezepktīvi, subjektivitāte vērtējumi pastāvēs vienmēr. Varbūt tas ir joti labticīgi, bet man šķiet, ka šī VKKF mērķprogramma no tā, kas bijis iepriekš, varetu atšķirties ar to, ka kulturas mediju pozicionejums sabiedrībā ir izzīmējies stabiliaks neikāprieķi. Ja 2008. vai 2009. gadā ar vieglu roku vareja līķidēt "Karogu" vai "Kultūras Forumu", tad varbūt tagad tas butu sarežģītāks.

E. Vērpe: – Tas ir vienkārši vienmēr.

R. Kalpiņa: – Tapēc jau es piebilst, ka darba grupa vienojāsies literatūras medijiem, kas paši ir ar jaunrades procesā dalibnieki, ir jautājusi vairākiem. Un tas pat nav apsievēzams.

tūras medījs ir tas, kas atspoguļo kultūras procesu, reflekē par to val informē. Tācū šobrid kultūras medīji konkuru ar projektiem un, paši nebūdam projekti, ari tiek finansēti kā projekti, neskato ties uz to, ka medījumi pastāvēsāmā ir nepieciešamā ilgtēriņā; to sevišķi sapīgi izjūt drukātie medīji, kam ir jānodrošina abonēšana. Pastāv reāla nepieciešamība pēc tā, lai kulturas medīji tikuši finansēti citādā nekā šobrid. Objektīvi vērtējot, ari tagad pieejamais finansējums ir nepietiekams – ja 300 000 eiro izdalām uz 15 medījumiem, katram viedejā sanāk 20 000 eiro gadā, kas ir neiespējami maza summa pat izdevumam, kas iznāk četrreiz gada.

U. Zariņš: – Nedaudz pārpinot par riskiem, kas rodas, kad visus projektus VKKF vērtē viena komisija: ir divas būtiskas lietas: ja piemētā vienošanās, ka katrai kultūras nozarē vajag vismaz vienu medīju – tas nozīmē, ka šī finansējums jau pēc būtības ir sadalīts tādās kā kvotās. Šī vienošanās paredz ari drošības ventīli situācijā, kas rodas, kad divi ideāli projekti, piemēram, vīzualajai mākslai, kur šobrid nav neviens pilnīgīga medīja, konkurē savu starpā.

R. Kalpiņa: – Te vienmēr jāpiebilst, ka darba grupa vienojāsies literatūras medijiem, kas paši ir ar jaunrades procesā dalibnieki, ir jautājusi vairākiem. Un tas pat nav viss.

Vai augs kā sēnes

– Ja runājam par vizuālo mākslu, tad 2019. gadā tika finansēti septiņi dažādi projekti par aptuveni 59 000 eiro – trīs no tiem radio raidījumi, parejēji nelieli projekti. Taču zināms, ka nozares kopumā pārstāvošais žurnāls "Studija" ir likvidēts jau 2017. gada.

A. Skopa: – Es gribetu atgādināt, ka pēc šī darba grupa vispār tika izveidota: mēs visi saprotam, ka kultūras medījs nav kultūras projekts ar izēmētu sākumu un beigām; kultūras medījs ir viena lieta ir no-

pietnie un ilglaicīgie nozaru izdevumi, bet otrs – atsevišķas iniciatīvas, kas neaprtver nozares spektru.

– **Tātad jautājums ir ari par finansējuma mērķtieci-gumu un to, vai katra nozares iespīsu ir stratēgiiskskatījums, kādus medījus tai iestā vajag. Vai tāds vienmēr pastāv?**

– Tapēc ir nozaru konsultatīvās padomes pēc Kultūras ministrijas.

U. Zariņš: – Mēs darba grupa arī vienojāsies par medīju projektu izvērtēšanas kritērijiem, kas dos vadlinijas komisijai, kas vērtē. Tie nebus tradicionālie VKKF kvalitātes kriteriji, bet joti konkrēti, vērtējot izdevumā konceptiju, saturu apjomu, tēmu un žanru daudzveidību, redakciju un autoru profesionālo kvalifikāciju, auditorijas raksturojumu, mārketingu stratēģiju, auditorijas dinamiku pēdējos trīs gados, tāmes pamatošību un saprotamību. Šāda kriteriju sistēma varētu lai maksimāli izvarīties no subjektīvitātēs.

– **Vai ir paredzēti konkreti mehāniški, kā nodrošināt ciņu atalgojumu redaktoriem un autoriem?**

K. Matīsa: – Vienojāmies par limeni, kas ir joti tuvu viējām atalgojumam kultūras nozarei.

R. Kalpiņa: – "Domuzīmes" gadījumā redzam, ka ideāla gadījumā izdevuma budžets būtu jādabulto. Jēkura gadījumā valsts vienu ceļu turētu daļu sajēm atpakaļ nodokļos.

U. Zariņš: – Mehānišks, ka noverīt, vai redakcijas darbinieki nesanēj nepiemiņot maz, ir jau piemētās kritērijs – tāmes pamatojums.

– **Tomēr prakse jau tagad novērots, ka medīju iespējas sākotnējiem atskirībā.**

H. Matulis: – Bija vērtīgi, ka neplāno nekādas izmaiņas tajā, ka šī funkcija mums šķiet ārkārtīgi svarīga, un mēs arī turpmāk gatavojamies atlīdziņāt šos pārnozaru medījus. Darba grupas rekomendācija gan bija, ka ari šiem izdevumiem ir nepieciešams liels finansējums, bet tas, protams, ieraksts par nebudžeta iestājām. Bet skaidrs, ka šo otro medāļas pusē – sabiedrības formēšanā par kultūras norisēm – sarežģītāk būtisku kā darbu uz nozařēm, un to tā atkarībā no budžeta iestājām. Bet skaidrs, ka šo otro medāļas pusē – sabiedrības formēšanā par kultūras norisēm – sarežģītāk būtisku kā darbu uz nozařēm, un to tā atkarībā no budžeta iestājām.

– **Ar visām sociālās apdrošināšanas iemaksām?**

– Ja, savukārt ari autors ir pelnijs cienu atlidzību. Saskaņu, ka šīs būs ari instrumēnts, ar ko medījiem nebūs neērti prasīt tās adekvātās atlidzības, jo, privāti rūnājot, esmu dzirdējus no medīju pārstāvjiem: mēs jau nevarām projektā tik daudz prasīt, mums ja tāpat nedos. Un tad komisija sež cilveki, kas domā, ka prasītās ir reālās izmaksas, un – nolej – dosīsim pusē no tā, ko viņi pieprasīja. Tā beigas ari nokļūstam pie smieklīgajām atlidzībām.

– Vai nav bažas, ka pieaugot jauno kultūras medīju projektu skaitam, var palieciņi spiediens uz VKKF nozaru konkursiem? Cik saprotu, jaunie projekti gan nevarēs uzreiz pretendēt uz finanšu triju gadu ietvarā.

A. Skopa: – Pretendēt jau varēs, bet komisija skatīsies, vai tas ir kvalitatīvs un nozarei nepieciešams piedāvājums. Mūsu ierosinājums jau neparedz – re, kur kaudzīte ar naudu, darīt ar to, ko gribat! Pa vidu ir eksperts, kuris skatas pēc būtības ilgtēriņā un stratēģiski. Iespējams, ka tieši ar šādu pieejumu situāciju Latvijā var uzlabot.

K. Matīsa: – No otras puses raugoties, šīs process arī nav domāts medīju vienosāni kultūras nozare, jo principā arī medīju skaita mums viss ir vislabākajā kārtābā.

U. Zariņš: – Patiesībā šīs attīstības līdzīgā ietvarā medīju atveleņi vissējā konkurenči medīju joma. Darba grupa izrunājām arī konceptuālu nākotnes shēmu – izveidot papildkonkursu pilotprojektā.

– **Kada vieta KM kultūras medīju stratēģijā ir paredzēta pārnozaru medījumiem, kuri mērķauditorija ir plaša sabiedrība?**

– Šī Kultūras ministrija ja neplāno nekādas izmaiņas tajā, ka šī funkcija mums šķiet ārkārtīgi svarīga, un mēs arī turpmāk gatavojamies atlīdziņāt šos pārnozaru medījus. Darba grupas rekomendācija gan bija, ka ari šiem izdevumiem ir nepieciešams liels finansējums, bet tas, protams, ieraksts par nebudžeta iestājām. Bet skaidrs, ka šo otro medāļas pusē – sabiedrības formēšanā par kultūras norisēm – sarežģītāk būtisku kā darbu uz nozařēm, un to tā atkarībā no budžeta iestājām.

R. Kalpiņa: – Patamatā šīm lēmumam tomēr bija tas, ka Kultūras ministrija neredzēja, ka ari un vienkārši sakartot lietas tā, lai procesi nebūtu sarežģīti, smagieji un absurdū. Un mēs atgriezāmies pie domas, ka visvienkāršākais ceļš ir mērķprogrammu administratīvās iestādēs.

– **Kad ar igauniem runā, viņi priecās par savu kultūras medīju finansēšanas sistēmu un likvidēt to negatīvojas.**

E. Vērpe: – Mēs vispār neko nevarām salīdzināt ar Igauniju, jo tā ir valsts, kas attiecībā uz kultūru izvēlējusies pilnīgi citu ceļu nekā Latvija.

Pie mums vienmēr uzzodas kādi "gaišie spēki", kas visu ir gatavi izdarīt citādi, bet igaunijā ir vienmēr pleturējusies pie-

ko jau esam teikuši, vispirms – ka šīs bibliotēkas ir pašvaldību finansētas iestādes. Tas, protams, valstī neliedz veido mērķprogrammas specifiskām vajadzībām kultūras vai kādu citu medīju izplatīšanai plāšāk sabiedrībā, tomēr tas ir atkarīgs no pieejama finansējuma. Nebutu nekādu problēmu kā vienu no atbalsta programmas nosacījumiem paredzēt, ka noteiktam skaitam izdevuma eksemplāri jāpārcēpt publiskajās bibliotēkās. Tomēr tas uzeiz nozīmetu arī citu finansējuma apjomu.

– **"Kultūrzmēs" jau rakstīja, ka, piemēram, somi caur Kultūras un izglītības ministriju piešķir bibliotēkām ipāšu dotāciju mazo tirānu kultūras izdevumu abonēšanai. Cik vispār darba grupa analīzē starptautisko pieredzi attiecībā uz kultūras medījumiem – ari saistībā ar Igaunijas Medīju fondu, kas izdod 15 izdevumus?**

– Mēs apsvērām visus ie-spējamos mērķprogrammas administrešanas scenāriju un būtību, māzot ipāšu dotāciju mazo tirānu kultūras izdevumu abonēšanai. Cik vispār darba grupa analīzē starptautisko pieredzi attiecībā uz kultūras medījumiem – ari saistībā ar Igaunijas Medīju fondu, kas izdod 15 izdevumus?

– Mēs apsvērām visus ie-spējamos mērķprogrammas administrešanas scenāriju un būtību, māzot ipāšu dotāciju mazo tirānu kultūras izdevumu abonēšanai. Cik vispār darba grupa analīzē starptautisko pieredzi attiecībā uz kultūras medījumiem – ari saistībā ar Igaunijas Medīju fondu, kas izdod 15 izdevumus?

– Mēs apsvērām visus ie-spējamos mērķprogrammas administrešanas scenāriju un būtību, māzot ipāšu dotāciju mazo tirānu kultūras izdevumu abonēšanai. Cik vispār darba grupa analīzē starptautisko pieredzi attiecībā uz kultūras medījumiem – ari saistībā ar Igaunijas Medīju fondu, kas izdod 15 izdevumus?

– Mēs apsvērām visus ie-spējamos mērķprogrammas administrešanas scenāriju un būtību, māzot ipāšu dotāciju mazo tirānu kultūras izdevumu abonēšanai. Cik vispār darba grupa analīzē starptautisko pieredzi attiecībā uz kultūras medījumiem – ari saistībā ar Igaunijas Medīju fondu, kas izdod 15 izdevumus?

– Mēs apsvērām visus ie-spējamos mērķprogrammas administrešanas scenāriju un būtību, māzot ipāšu dotāciju mazo tirānu kultūras izdevumu abonēšanai. Cik vispār darba grupa analīzē starptautisko pieredzi attiecībā uz kultūras medījumiem – ari saistībā ar Igaunijas Medīju fondu, kas izdod 15 izdevumus?

– Mēs apsvērām visus ie-spējamos mērķprogrammas administrešanas scenāriju un būtību, māzot ipāšu dotāciju mazo tirānu kultūras izdevumu abonēšanai. Cik vispār darba grupa analīzē starptautisko pieredzi attiecībā uz kultūras medījumiem – ari saistībā ar Igaunijas Medīju fondu, kas izdod 15 izdevumus?

Rudite Kalpiņa: "Ja 2008. vai 2009. gadā ar vieglu roku vareja likvidēt "Karogu" vai "Kultūras Forumu", tad varbūt tagad tas butu sarežģītāks."

Antonija Skopa: "Mūsu ierosinājums neparedz – re, kur kaudzīte ar naudu, darīt ar to, ko gribat!"

Kristine Matīsa: "Nav tāda grāvja, kur vienā pusē būtu tikai profesionāli, bet otrā – "tante no Bauskas"."

Uldis Zariņš: "Viens medījs nozare – tas ir minimums, kas nenozīmē, ka nevar pastāvēt divi."

Neiespējamā Igaunijas pieredze

– Vai ir paredzēti kādi ri-sinājumi, kā panākt, lai katra valsts finansētais kultūras medījs nonāktu līdz publis-kajam bibliotekām?

– Nenoliedzami, tas pa-līdzētu, tomēr jājātkarto tas,

Turpinājums 6. lpp.

kau kādas elementāras logikas un pie tā, ka kultūrai ir vajadzīgs kāds noteikts finansējums. Tieši tapēc tur strādā lietas, kas pie mums liekas pilnīgi neiespējamas.

R. Kalpiņa: – Vēl viena būtiska piebilde: ja kulturas medijus saucam par nozaru medijiem, tad tiešām esam salīdzinami un viena kategorija ar alus industrijas, enerģētikas vai mežu nozares medijiem utt. Kulturas mediju tapēc aicinu tomēr saukt par profesionāļiem kultūras medijiem.

Starp profesionāļiem un "tanti no Bauskas"?

– Kadi ir jūsu novērojumi – kā Covid-19 ietekmejīs kulturas mediju auditorijas?

A. Skopa: – "Satori" ārkartas situācijas laikā, sevišķi martā, ta ļoti būtiski pieauga – palielinājās gan koepja auditorija, gan lasīšanas laiks. Jūtam, ka šī ietekme saglabājās – ka esam piesaistījuši jaunu auditoriju, kas turpina mūs līdzi.

K. Matīsa: – "Kino Raktiņiem" kā nozares medijam Joti svarīga ir sasaiste ar to, kas noteik nozare. Kopš martī, kad tika partraukta gan filmu izrādišana, gan uzņemšana, teorētiski mēs būtu varējuši pārnesties uz kino vestures temām, tomēr uzsakām aktaislas situācijas izpēti, un tādi raksti piesaistīja lielu publikas uzmanību. Otrkārt, mēs konceptuāli nolēmām, ka atbalstīsim un runājam par filmām, kuram bija jaiznācis uz ekrāniem pandemijas laikā – kā Jevgenija Paškeviča filmai "Ko zina kļusa Gerda". Vienu bridi arī sapratām, ka visi festivali un nozīmes parēces uz "zoom" formatu, bet tas ir ilustrējams tikai ar viena tipa bildēm. Tapēc sākām pasūtīt ilustrācijas Latvijas animācijas māksliniekam, mūsu publikācijas jau ir ilustrējuši Edmunds Jansons, Elīna Brasliņa, Karlis Vitols, un turpināsim.

R. Kalpiņa: – Žurnāla pārdomāsā izjutam nefielu kritimu, jo iznacām tieši marta sākuma, un tradicionāli pirmos divus mēnešus pēc iznākšanas žurnālu pērk vislabāk. Mēs pasiprināti izplatījām informāciju par iespēju lasit "Domuzīmī" digitali, un viena lasītāja dala, kas tam nebija pievērsusi uzmanību, uzzināja par šādu iespēju un to izmantoja. No tā laika esam saglabājuši piedāvājumu elektroniski nopirkīt arī vienu žurnāla numuru. Izdevuma saturu Covid-19 del gan nemainījam – mūsu budžeta ietvarā tas arī nav iespējams. Taču, domājams, visi sājā laikā posmā izjutām, ka Latvijas sabiedrībai ir vairāk laika lasīšanai.

– Vai kovidkrizes laiks ir vēl vairāk segmentējusi kultūras mediju auditoriju? Cik savā praksē esat pamanijuši nepieciešamību piemēroties tā saucamā videja kulturas patēriņtājiem interesēm? Vai arī tas specializācijām medijiem nav aktuāli?

E. Vērpe: – Populāram izdevumam un profesionālam

■ UZZIŅA

VKKF FINANSĒJUMS VISIEM KULTŪRĀS MEDIJIEM (EIRO)

2014	365 495
2015	452 266
2016	471 405
2017	498 569
2018	520 040
2019	505 943

FINANSĒJUMA SADALĪJUMS DRUKĀTAJIEM UN INTERNETA, TELEVIZIJAS UN RADIO MEDIJIM (2014. UN 2019. GADĀ, EIRO)

2014	
drukātie mediji	279 470
internetā, televizijas un radio mediji	86 475
2019:	
drukātie mediji	242 500
internetā, televizijas un radio mediji	263 443

KULTŪRĀS MINISTRIJAS FINANSĒJUMS MEDIJIEM

Kopš 2013. gada	Ik gadu
SIA "Dienas Medīj" iknedēļas izdevumam "KDi" un portālam "www.kulturasdiena.lv"	EUR 28 452
A/S "Latvijas Medīj" iknedēļas piedāvājumam "Kultūrzīmes" un ar to saistītajam interneta resursam "www.la.lv"	EUR 28 458
Biedrības "Ascendum" interneta portālam "www.satori.lv"	EUR 14 216

Avtors: VKKF, KM

izdevumam auditorijas ir pilnīgi atšķirīgas. Profesionālo izdevumu lasīšanā pieder pie nozīmes profesionāla darba obligātajam nodarbībām.

– Bet es pazīstu daudzus, ja tā var teikt, neprofesionāļus, kas ar interesi lasa "Teatra Vestnesi", "kroders.lv", "Domuzīmi", "kinorakstī.lv". Vai tā nav tāda apzināta auditorijas sašaurināšana?

K. Matīsa: – Kinematogrāfistu sāvienība ir apmeram 300 biedru, mēs taču nevarām veidot portālu 300 cilvekiem.

E. Vērpe: – Man un ari citiem profesionāļiem ir svārīgi, lai izdevumā būtu profesionāla valoda, kritika un analīze. Tās ir lietas, kas profesionāļu kultūras mediju noteikti ir vajadzīgas. Cik to pēc tam lasa neprofesionāļi, tā ir citi lietai, bet, manuprāt, VKKF ieteiktaja mērķprogramma ka kritērijus nedrīkst tikt izvirzīts auditorijas lielumam.

A. Skopa: – Auditorija ir svarīga, bet tas nav vienīgais kultūras mediju kvalitātes rādītājs.

K. Matīsa: – Profesionāla kultūras mediju celis ir auditorijas audzināšanai, izglītošanai, paplašinot to cilveku loku, kas var un grib lasīt sajā profesionālajā valodā. Tapēc mēs arī nekautrejāmies no tā, ka mums aug lasītāju skaits. Mūsu lasītāji visi ir cilvēki ar smadzenēm.

E. Vērpe: – Tapēc es saku, ka runāt par kaut kādu auditoriju, kas profesionāļiem kultūras medijiem būtu jāsniedz, ir diezgan nereali, jo šo nozaru profesionālu Latviju ir ierobežots skaits. Savukārt vienīm ir garlaicīgi, pat neiespējami lasīt to, kas ir populāraji presē, jo lielākā daļa recenziju Latvijā ir par neko. Tas, kas man šķiet būtiski – uzturēt profesionālo analīzi

kaijēm un digitālajiem medijiem. Nav jau tāda grāvja, kur viena puse būtu tikai profesionāli, bet otrs – mediju vide legendarā "tante no Bauskas".

A. Skopa: – To var pagriezt arī šāda veidā – vai tāja struktūra, ka gribam izveidot, lai veicinātu kultūras mediju ilgtspēju un stabilitāti, vēlākies izsvītot "Satori" un "Rīgas Laiku", jo tie ir domati plāšai auditorijai, ne tikai nozāres profesionāļiem.

K. Matīsa: – Jūs katrs atšķirīgi liejotājā jēdzienā "plāša auditorija" – Edgars runā par lasītāju skaitu, bet tu – par dažādu nozaru interesentiem.

E. Vērpe: – Es nedomāju, un, man liekas, diezgan naīvi butu cerēt, ka "Satori" un "Rīgas Laikam" būtu plāša auditorija.

A. Skopa: – Ja veidojam kultūras mediju tikai kultūras darbiniekiem, tad ne viens, ne otrs tāja neierakstās. Tad varbūt nesakām tā, ka tie domati tikai specifiskai auditorijai, tam ir plašāks mērķis.

E. Vērpe: – Ja izdevums ir orientēts uz plašu publiku, tad nozare strādājotajai tas kļūst neinteresants. Kāpēc izdevumi nomirst? Nevis tapēc, ka VKKF tiem negrib dot nauju, bet tādēļ, ka, mainoties eksperimenti, atnāk tādi, kas pasaka, ka izdevums vairs nav orientēts uz profesionālo, un pamazām, nespējot ietekmēt nozīses nozarei, tas pamazām izbeidzas. Tāds ir ari stāsts par "Studiju", kas sākumā bija orientēts uz profesionālu auditoriju, pēc tam – uz ļoti specifisku profesionālu auditoriju un beigās kļuva par populāru mākslas izdevumu.

Kāpēc daudzi leprieķi VKKF atbalstītu izdevumi beiždas? Tādēļ, ka izdevejiem apnē plesties puši par pieejamo mazo finansējumu – tas ir visbedīgakais stasts. Nedomāju ari, ka jaunā sistēma nodrošinās atbilstošu finansējumu, jo tāda kultūras sfera nav nekur Latvijā.

R. Kalpiņa: – Tas, ko tu saki, jau nav pretrūnā ar to, ka mums ir vajadzīgs intelīgents, izglītots lasītājs.

E. Vērpe: – Bet viņš nav vienīms viens, bet gan katrai nozarei sava.

U. Zariņš: – Es piekritu Edgaram, ka būtiski ir nodrošināt mediju saiti ar profesionālo kritiku, bet tāja pašā laikā angļu valoda ir tāds jēdziens "profsumers" – profesionālais kultūras patēriņš. Tas nozīmē, ka profesionāli strādājošiem un labi finansētiem kultūras medijiem rodas kapacitāte runāt ne tikai ar saviem draugiem, nozares cilvēkiem, bet ari audzināt auditoriju un mācīt to formulei vietoklī par kultūras nozīmēm.

■ KAS NOTIKS TĀLĀK

- Papildu – 240 000 euro – finansējums VKKF kultūras mediju mērķprogrammai ir iekļauts KM budžetā 2021. gadam.

- Jauna kultūras mediju mērķprogramma VKKF var tikt izsludināta saskaņā ar VKKF Padomes lēmumu.

- Orientējoši konkursi varētu tikt izsludināti 2020. gada beigās.

Avots: Kultūrzīmes

Datums: 30-09-2020

Jaunatnes darbinieki tiekas konferencē

16.septembrī jaunatnes jomas pārstāvji no visas Latvijas tikās Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, kur jau ceturto gadu norisinājās Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras organizētā konference "Nākamais solis darbā ar jaunatni". Viļakas novadu konferencē pārstāvēja jaunatnes lietu speciāliste Madara Jeromāne un jaunatnes darbiniece Elīna Sprukule.

Konferencē apsprieda lobija un interešu pārstāvniecības nozīmi darbā ar jaunatni, kas iipaši aktuāla sōbri, tuvojoties administratīvi teritorialajai reformai. Nozares pārstāvju tikšanās sākās ar panejdiskusiju "Interesu pārstāvība jaunatnes jomā šobrīd un nākotnes perspektīvā", kurā piedalījās izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinska, Kuldīgas novada Bērnu un jauniešu centra direktore un domes deputāte Inese Astaņevska, Latvijas Jaunatnes Padomes izpildītājs Renāte Mencendorfa, jaunatnes politikas eksperts un Politisko pētījumu un analīzes institūta direktors Marijs Uložas no Lietuvas, kā arī Igaunijas jaunatnes darbinieku asociācijas vadītāja Heili Griffith. Pēc panejdiskusijas katrs konferences dalībnieks izvēlējās divas sev aktuālas darba grupas, kur smelties ledvesmu un pārrunāt savu viedokli kopā ar jomas speciālistiem.

M.Jeromāne pārliecīnātā, ka jaunatnes politika ir viena no vismazāk novērtētajām un izprastajām jomām Latvijā, jo liela daļa sabiedrības to saista tikai ar izklaidi un brīvā laika pavadīšanu: "Problēma sākās jau nacionālā mērogā, jo likumdošana pozicionēta vēlākās formā. Tas noņem atbildību no pašvaldībām, jo trūkst skaidrības un reglamenta. Par to runājam jau daudzus gadus. Šis ir istais laiks, kad intensīvi strādāt pie jaunatnes jomas atpazīstamības, jo šobrīd

ministrijas veido jaunas attīstības pamatnostādes, uzklasot iesaistītās puses. Teritoriāla reforma ieviesīs savas korekcijas, tas arī ir vērā nēmams faktors. Tomēr ieteikumu izstrādei noteikti nepieciešams izveidot darba grupu, kas pārstāv dažādas jaunatnes darbinieku un jaunatnes jomas intereses. Parasti jēdzienā "lobījs" uzverām negatīvi, bet šajā situācijā tam atklājas tāda jauna šķautne kā 'interesu pārstāvniecība'. Tas nebūt nav kaut kas negatīvs, drīzāk tā ir 'spēja skaidrot jomu'."

Madara piedalījās komunikācijas profesionāļa Kristīnes Tjarves vadītājā darba grupā "Komunikācija ar ieteikumi". Savā darbā Viļakas Jauniešu iniciatīvu centra vadītāja ir pārliecinājusies, ka, darot brīnišķīgas lietas - organizētās pasākumus, izglītījošas aktivitātes vai jebko citu nereti realitāte nesaskan ar gaidīto: "Piemēram, nesagaidām pieteikumi lieļu mērķauditorijas atsaucību. Tāpēc izvēlējās darba grupu, kurā diskutējam par Joti būtiskām lietām komunikācijā un informācijas nodošanā vēlamajai auditorijai, jo tas lielā mērā ieteikmē sasniedzamo rezultātu. Lai pārdotu savu ideju, starp citu, arī sevi, ir jāprot rast pareizās komunikācijas pīeejas, jāprot dalieties ar informāciju, lai mēs būtu sadzīrdēti. Nepieciešamība ir arī, ka mēs esam profesjonāli jomā, kurā strādājam. Tas ir mārketingš, un mārketingš mūsdienās skar ikvienu sfēru un ikvienu personu."

Mērķtiecīgā Madara izvēlējās arī otro darba grupu "Kā vadīt sevi pirms sākt vadīt citus?", ko vadīja supervizores, izglītības konsultante un "Skola 2030" vecākā eksperte Inga Pāvula. "Diskutējām par primārajām lietām, kas svarīgi sevis vadīšanai - manas stiprās puses, mērķtiecīga laika plānošana, attīstības vajadzības apzināšanās, savu emociju valdišana. Pārdomājām savas profesionālās lomas un kādi ir šo lomu uzdevumi, pienākumi un atbilstības.

Foto - no personīga arhīva

Piedalās augstas amatpersonas. Probleṁās, ar ko jaunatnes darba speciālisti sastopas ik dienu, iedzījinājās arī izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinska.

dība. Nonācām pie secinājuma, ka vadīt citus nozīmē: spēt izprast rīcības motivus, pārliecināt un aizraut, skaidri formulēt darba uzdevumus, vadīt un pašām produktīvi piedalīties komandas darbā, kā arī palīdzēt attīstīties."

Savukārt jaunatnes darbiniece Elīna Sprukule apmeklējā darba grupas "Starpnozaru sadarbība jaunatnes jomā - kāpēc un kā?" un "Kā vadīt sevi pirms sākt vadīt citus?": "Uzklasīju Lietuvas pārstāvja Mariusa pieredzi par to, kā veidot sadarbību. Gūtā informācija ir joti noderīga ne tikai jaunatnes jomā, bet arī visās dzīves situācijās, kas saistītas ar cilvēku savstarpējo komunikāciju un sadarbību. Otrajā darba grupā guvu noderīgu informāciju par to, kā iemācīties vadīt sevi, pirms sākt vadīt citus, kā arī uzklasīju daudzus vērtīgus padomus. Konference bija iedvesmojoša un katra tajā pavadītā minūte - vērtīga. Jāatzīst, ka šādu konferenci rikošana ir joti svarīga, jo liek

apzināties, ka Latvijā ir daudz lielisku jaunatnes jomā iesaistītu cilvēku. Priečajos, ka konferencē piedalījās ar izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinska, jo tā bija kārtējā iespēja arī viņai saprast un izvērtēt, cik patiesībā neformālā izglītība un darbs ar jaunatni ir nozīmīgs."

Konferences dalībnieki diskutēja arī par jaunatnes lietu speciālistu apvienību izveidi un tās darbības uzsāšanu, kā arī dalījās pieredzē no savas prakses, izmantotajā metodēm un idejām jaunatnes darba attīstīšanai pašvaldībās. Diskusiju rezultātā ieziņējās nākamie soļi jaunatnes jomas attīstībai: veidot vienotu izpratni par jaunatnes darbu pašvaldībās; jaunatnes darbu izvirzīt par prioritāti; izstrādāt funkcionējošu jaunatnes darba sistēmu; pilnveidot savstarpējo komunikāciju un sadarbību; pārskatīt jaunatnes darbinieku izglītības jautājumu un pārstāvēt savas organizācijas intereses visas jomas attīstības kontekstā.

Lappusi sagatavoja I.Tušinska

Avots: Vaduguns

Datums: 29-09-2020

Bibliotēkai – jauna vadītāja

INGA KARPOVA

VALKĀ. Novada domes septembra sēdē pašvaldības deputāti vienbalsīgi amatā apstiprināja jauno Valkas novada Centrālās bibliotēkas direktori Ligu Teteri. Viņa darbu jaunajā amatā uzsāka vakar, 1. oktobri.

L. Teteri Vidzemes Augstskolā ieguvusi bakalaura grādu komunikācijā un sabiedriskajās attiecībās, kā arī sabiedrisko attiecību menedžera kvalifikāciju. Kopš 2014. gada 1. decembra L. Teteri novada Centrālajā bibliotēkā strādā par galveno bibliotekāri. Pēc kāda laika "Ziemeļlatvija" aicinās jauno direktori L. Teteri uz sarunu par darbu jaunajā atbildīgajā amatā.

"Ziemeļlatvija" jau rakstīja, ka ilggadējā direktore Ginta Dubrovska devās pelnītā atpūtā.

Avots: Ziemeļlatvija

Datums: 02-10-2020

Mums ir jāpalīdz gaismai
Rakstniece un publiciste **Marina Kosteņecka** par dzīvi un bumbu ar laika degļu intervijā **Sallijai Benfeldei**

Pagājušā gadsimta septītdesmitajos astoņdesmitajos gados rīdziniece Marina Kosteņecka kļuva pazistama ar rakstiem presē par bērnunamiem, palīgskolām bērniem ar garīgas veselības traucējumiem un mazgadīgo cietumiem, kas toreiz bija jutīgas un gandrīz vair aizliegtas tēmas. Atmodas laikā viņu paziņa visa Latvija, jo Kosteņecka bija viena no Tautas frontes dibinātājiem. 1989. gadā viņu ievēlēja PSRS Tautas deputātu kongressā no LTF saraksta. No 1992. līdz 2009. gadam rakstniecē vadīja rādījumu *"Doma laukuma"* Latvijas Radio. Marina Kosteņecka ir Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris un uzsvēr, ka vienmēr aizstāvējusi tos, kurus vajā un kuŗiem dzīve nodarījusi pāri.

Sogād rakstniece nosvinēja 75 gadu jubileju, priečājās par savas dzives otro elpu un acīna saprast citus cilvēkus, ieklausīties viņos. Marinas Kostepeckas atmiņu stāsti sakopoti un lasāmi krajumā "Mans XX gadsimts". Grāmata ir nozīmīga liecība par pagājušā gadsimta otrās pusē notikušiem Latvijā, raksturo Atmodas laika garu un Latvijas neatkarības atjaunošanas periodu. Krajums ietver četrus grāmatas – "Mans XX gadsimts" un "Vestules no XX gadsimta" krievu un latviešu valodā. Grāmata "Mans XX gadsimts" sarakstīta kopā ar žurnālistu Georgu Stražonu nepārastā žārnā – kā divu laikabiедru saruna *skype* par Latvijas vēstures svarīgām pagriezieniem punktiem caur personīkās dzives pieředzes prizmu. Grāmata "Vestules no XX gadsimta" autore dalās ar unikālām un ļoti personiskām vesturem liecībām – no lasītajiem saņemtajām vēstulēm, kuŗām pievienojusi savu stāstījumu par situācijām, kādās vēstules rakstītas. Grāmatu priekšvārdus rakstījusi Dainis Ivāns un Knuts Skujiņieks.

Rakstniece atmiņu krājumu sauc par mūža darbu un sakā: "Šis grāmatas ir Latvijas portrets, tās atspoguļo cilvēku gaiso dveslē un spēju saliedēties neatkarīgi no tautības. Tas ir mans milieštības apliecinājums Latvijai un pateicība tautai. Es atdodu savu parādu."

Izdoti apjomīgi atminu krājumi, Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Atbalsta biedrības direktore Kārīna Pētersone uzsver: "Mēs esam ļoti priecīgi, ka varejām būt izdeveji Marinas Kosteneckas grāmatū krājumam latviešu un krievu valodās. Mūsuprāt, ir tapis kaut kas bezgala vērtīgs un skaita. Tam ir nozīme ne tikai Marinas pašas daīrajādī, šīs grāmatas iedot krāsu un garšu veselam laikmetam, ko par savu sauc vairākais paauzdzēs. Priecājāmies par Marinas atgriešanos publiskajā telpā, jo viņas kļautībume un viedoklis sabiedrībai ir ļoti būtisks."

Vai jums patīk svinēt dzimšanas dienas?

Šogad savu jubileju nosvinėjė un jāteic, ka svinu tikai tad, kad ir npielikti imenesl. Droši vien stāsts par svinešanu jāsak ar to, ka svinejū ari pirms pieciem gadiem. Kad tuvojas septindesmit gadu jubileja, draugi atgadina, ka vajagot svinet, bet man to nemaz neigribėjai darit. Tad iedomojas, ka es varētu to darīt Brukna - kopienā, kur mācītājs Mediņs sapulcejis dzives pabērums, cilvēkus, no kuriem

bija, Medīnš baznīcā teica fantastisku sprediķi, tad uzķāpa pie ērģelēm un sacīja, ka tagad man būs dāvana un nospēleja Bacha fūgu un Dārzīnu "Melancholisko valsi". Tas bija tik skaistī! Mazliet gan brinijos par "Melancholisko valsi", bet dāvana mani no sirds aizkustināja, jutus kā debesis. Tīkai nākamjā dienā uzzināju, kāpēc macītājs kavējas. Divas stundas pirms dievkalpojuma pie viņa bija atbraukusi rādi ar vēstījumiem.

mas ar muguru, tās ir sekas no Černobiļas. Biju uz gultas, vairs necerēju, ka kādreiz vēl tikšu arā no dzīvokļa, bet man bija sapisnis – pirms nāvēs vēl redzēt jūru. Man laimējās, gada laikā labi mācījies mani dabūjā tik tālu, ka varēja iešķēsties ratin-kreslā un ar to tikt līdz automa-šinai. Līdz dzīmšanas dienai jūru jau biji redzējusi reizes desmit, bet nolemu, ka savus septiņdesmit piecus svīnēšu pie jūras.

kanām rozēm. Septiņdesmit gados pie mana galda kopā ar maniem draugiem sēdeja bezpajumtnieki un noklīdusie. Septiņdesmit piecu gadu jubilejā kopā ar draugiem pie galda sēdeja eksprezidents. Tā, lūk! Tāda ir mana atskaita par dzīšanu dinām un svītēšanu.

Nesen bija vēl viena jubileje – 31 gads *Baltijas celam*. Sogad, to aceroties, daudzviet Latviju, Baltijā valstis un pasaulē tas tika rikots arī kā *Brižības celš* *Baltkrievijai*. Daudzi sacīja, ka mēs taču tur neko nevarām līdzēt, tur ir diktātors ar armiju un ieročiem, kuram ir vienlaikus, ko citi saka.

Mēs savulaik Latvijā nebijām daudz labākā situācijā, un Kremli bija daudzi, kuri bija pret Baltais valstīm. Biju deputāte PSRS Augstākajā padomē un to visu redzēju no iekšpusēs. Gorbacovs bija svārīgšs, bet tie, kuri bija pret mums, bija loti spēcīgi. Mēs izmantojām Gandija taktiku – nevardarbigo pretosanos. Es tam ticu, jo tas ir Kosmosa likums: launumu var uzvarēt tikai ar millestību, nevis ar ieročiem. Kad mēs visi stāvējam Baltijas celā, kad mēs barikādes nevinīcājām stobrus, mēs uzvarējām. Tagad, kad redzu, kā baltkrievi iet savos protesta gājiens, ka viņi, kajpot uz soļiem, pat novelk kurpes, lai tos nemosnērētu, kad redzu viņu gaisās sejas, es zinu, ka tas ir daudz lielāks spēks, stiprāks ierocis par armiju un stobriem. Mēs varam viņus morāli atbalstīt! Mēs varam teikt – mēs uzvarējām, jo visi sadevāmies rokā!

Maskavā biji barikādes devin-desmit pirmā gada augustā, un tur gāja bojā trīs cilvēki. Kā PSRS tautas deputāte biju tajās bērēs, kad Maskava izvadīja savus trīs varonus. Protams, tur bija deputāti no visām republikām, mēs gājām kā pēdējā delegācija, at mums jau gāja maskavišie. Mēs sarunājāmies latviešu valodā, maskavišie to izdzirda un ja tāja, vai esam no Lietuvas. Atbildējām, kā no Latvijas. Kā atplauka maskavišeu sejas! Vipi metās mums ap kaklu un sacīja: "Pasakiet Latviju, kā iemācījat mūs celt barikādes! Kad nebūtu jūs un jūsu nevardarbi-gas pretošās piemēra, mēs būtu zaudējuši!". Un tajā pašā dienā Jelcins parakstīja *brīvības-Latas papīru* Latvijā, Igaunijā, Lietuvā. Lūk, tā ir atbilde, vai atbalsta ir vajadzis!

Mūsu īsa atmiņa un attieksme, ka tas jau ūt mums neatkarīgs, var pie mums atgriezties kā bu-
merangs. Nedod Dievs, ja uz-
varešs diktātors Lukāsenko ir
otrs diktātors, kuram tā apetite ir
joti liela un kurš grib palikt
vēsture kā PSRS robežu atjauno-
tajs, kurš gribētu arī Baltijas
valstis. Ar tādiem cilvēkiem ne-
kad nevar paredzēt, kā viņi
rīkosis.

Marina Kostaņecka: "Ir Visuma likumi, nevajadzētu par tiem aizmirst. Ir likumi, ko pienēm diktātori, un ir augstākie likumi, kuruš mēs bieži nespējam saprast, bet tie notiek. Mēs visi esam vienas Zemes pilsonī. Ja mēs ļaujam izplatīties ļaunumam, tas kā cunami vilnis var pārskriet arī mūsu zemi, neievērojot robežas, nešķirojot ne etnisko piederību, ne pilsonību. Ľaunums ir kā vētra, kas nešķiro tautas un valstis."

sabiedriba atteikusies un kur
viņi cēnšas pārvaret savas at-
karības un vājības. Biju lasījusi,
ka tur tiek izrētas telpas kāzām,
jubilejam un dažadiem pasā-
kumiem. Aizbraucu uz Bruknu
un jautāju, vai varu tur nosvinēt
svētku jubileju, un mācītājs atbil-
dēja, ka būsot pagodināts, ja tā
darišu. Sacīju, ka mans vienīgais
noteikums ir, lai pie balti klā-
tajiem galdiem kopā ar maniem
draugiem sēdētu arī visi Bruk-
nas iemītnieki. Tā arī notika.
Baznīca vēl nebija pabeigta, bet
dievkalpojumi tur notika, bija
arī ērģeles. Bijā noruna, ka
vispirms notiks dievkalpojums un
pie galdiem sēdisimies pēc tam.
Mediņš kavējas, vietējē teica,
ka viņam atbraukši rādi, bet viens
notiskot, kā bija runāts. Tā arī

ka iepriekšējā naktī nomiris Medīja tēvs. Viņš raudājis, bet sacījis, ka Marinai ir svētķi un neviens nedrikst par viņu bēdām neko teikt, jo visam jānotiek, kā norunāts. Tad sapratu, ka Bacha fūga bija dāvana man, bet "Melancholiskais valsis" – atvadas no tēva, pavadot viņa dvēseli uz debesim. Šogad, divas dienas pirms manas jubilejas, publiskajā telpā sākās pārmetumi Mediņam, ka kaut kas Bruknā netiek iešķērķi, kaut kādi noteikumi ir pārkāpti. Metos viņu aizstāvē *Facebook*, un dāvana manā dzīmšanas dienā bija vairāk nekā trissimti "patīk" pie manis rakstītām un vairāk nekā četrsimti cilvēku, kas to pārpublicēja.

Šogad nolēmu, ka svinēšu pie jūras. Man ir veselības problē-

Nosvinējāt?

NOSVINĘJIMAS
Jā, izvēlējós Kauguros "Kūriņu" – vietu zvejnieku stīlā. Tur arī tuvako draugu lokā svinējām, to draugu, kuri mani nav pametuši arī tagad, kad esmu ratīnķrēslā. Bet pirms dzīsmasās dienas bīja kāds pārsteigums – man pievzāja, sacīja, ka esot bijušā prezidenta Raimonda Vējavas sekretārs un ka akcēzni

joja sekretārs un kā eksprezidents grib mani apsveikt jūbieļā. Atteicu – ak, kungs, bet man tā svinēšana būs tādā zvērnieku būdā. Patiesībā saimnieks bija uzklājis loti skaitu un labu galdu. Un Vējonis ierādās, ar sarkanām rožēm, ar lielu torti un pāsedēja ar muma kopā pie galda. Redziet, dzimšanas dienā tiku apsvepta arī valsts līmeni, zvērnieki būdā pie jūras ar sar-

(Turpinājums 13. lpp.)

Mums ir jāpalīdz gaismai

Rakstniece un publiciste **Marina Kosteņecka** par dzīvi un bumbu ar laika degli intervijā **Sallijai Benfeldei**

(Turpināts no 12. lpp.)

Ja nu sākas kaut kas vērsts pret Latviju, un NATO valstis pasaka, ka mums par to maza daļa, kas tajā Latvijā notiek, jo tur nav pat ne naftas kā Irakā? Ko tad mēs teiktu? Ir Visuma likumi, nevajadzētu par tiem aizmirst. Ir likumi, ko pieņem diktātori, un ir augstākie likumi, kurus mēs bieži nespējam saprast, bet tie notiek. Mēs visi esam vienas Zemes pilsoni. Ja mēs ļaujam izplatīties jaunumam, tas kā cunami vilnis var pārskriet arī mūsu zemi, neievērojot robežas, nešķirojot ne etnisko piederību, ne pilsonību. Ľaunums ir kā vētra, kas nešķiro tautas un valstis.

Pētnieki saka, ka apmēram reizi atspōdesmit, simt gados sabiedrībā notiek tāda kā sprādziens, ja neapmierinātība ar to, kas notiek vai nenotiek sakrājas, un tad notiek kaut kas lidzīgs vulkāna izvirdumam. Ir sajūta, ka šis izvirdums tuvojas – paskatieties, kas notiek ne tikai Baltkrievijā un Krievijā – arī Sirijā, Amerikā, nemieri Francijā, Vācijā, ari – citviet. Vai piekritat tādam uzskatam?

Visuma mērogos tā ir evolūcija. Vēdiskās grāmatas skaidro, ka tagad aiziet tumšais laikmets, bet tas nenotiek vienkārši, tumši un ļaunums tik viegli neatkāpj. Tumsa sīvi cīnās, bet gaisma uz-

var vienmēr. Mums tai gaismai ir jāpalīdz, nedrikst paitet malā un teikt – man viss kārtībā, lai viņi paši tiek galā. Lai cik banālās skanētu, mums visiem ir jādomā par gaiso nakotni, par nakotni ne tikai Latvijai. Mums ir jābūt lidzā tiem, kurieni ir grūtāk nekā mums.

Brižiem šķiet, ka Latvijas sabiedrībe ir īgna, dusmu un neapmierinātības pārņemta un ka nekas nav labi un pareizi. Tājā pašā laikā, paskatoties uz cilvēkiem koncertos, dažados pasakumos, apkārt redz tik

gaišas sejas. Kā tas var būt? Vai cilvēki ir kā divdabji, ar divām sejām?

Nepateikšu neko jaunu. Ľaunums laužas arā vispirms. Daudz vieglāk nekā pateikt labu vārdu, palīdzēt, ieklausīties, ir pateikt kaut ko sliktu, noliegt, pat iesist ar vārdiem. Tas ir lielāks kārdinājums – izdarit kaut ko sliktu, un tā tas notiek ar visiem un visur. Bet gaisma ir.

Kopš man iznāca četras grāmatas, es viesojos Latvijas bibliotēkās, tas ir LNB Atbalsta biedrības projekts. Jau esmu bijusi

piecdesmit bibliotēkās. Baidojos, vai kāds cilvēks vispār naks uz tikšanos, tie laiki, kad cilvēki alka pēc tikšanās ar rakstniekiem, pēc viņu pateiktā vārda, ir pagājuši. Ziniet, visur zāles ir pilnas, nāk ari jaunieši, un bieži vien viņi atvainoja, ka viņiem jautājumu vieglāk būs uzdot krievu valodā, bet es varu atbildēt latviešu valodā, jo viņi to saprot. Es sastopu lielu cilveku izpratni, cieņu un labestību. Pēc tautības esmu krieviete, latviešu valodu zinu un nav nācīs dzirdēt, ka lasītājiem būtu svarīga mana tautība, viņiem ir svarīgi saprast, kā viiss notika un notiek. Savās grāmatās esmu izmantojuši gan latviešu, gan krievu valodā rakstītās vēstules, kas ir kā tā laikmeta seja. Dvēsele.

Esat teikusi, ka mēs, latvieši, esam sev uzmeistarajuši bumbi ar laiku degli...

Jā, barikādēs mēs visi bijām kopā – latvieši un krievi. Kad Pilsolu komiteja rikoja reģistrēšanos pilsonībai, gāja arī krievi, ukraini, tie, kuri Latvijā iebraca pēc 1941. gada. Tagad dokumentāli ir pierādīts, ka tādu bija 30 tūkstoši. Mēs varejām iedot viņiem pilsonību, bet mēs padarījām tos par ienaidniekiem, un viņu rūgtums un vilšanās tik drīz nepazudis. Un tajā pašā laikā mēs iedevām pilsonību Rubikam un Ždanokai, kuri nav par Latviju. Tie 30 tūkstoši būtu

bijuši par Latviju, par mums, bet mēs vijus noraidījām. Lidzīgi ir ar latviešu valodu. Protams, tā ir valsts valoda, tā ir jāzina, bet to nevar mācīt ar nepatiku un naidu. Ar varu milj nekļūsi. Jaunieši tagad latviešu valodu lielākoties zina labi, bet nerunā, jo daudzviet attieksme ir kā pret ienaidniekiem. Piekrītu, ka skolās jāmāca latviešu valodā, bet vajadzēja laikus mācīt skolotājus, kuri daudzās skolās latviešu valodu zina ļoti slīkti. Kā viņi varēs mācīt bērnus, un kā bērni varēs labi apgūt priekšmetus? Par to bija jādomā jau sen. Latviešu valoda, kuru māca ar varu, ar piespiešanu, ir kā bumba ar laika deglis. Ar naidu var iegūt tikai naidu, un mums vēl ilgi nāksies labot savas kļūdas. Esmu Latvijas patriote, un redzu, ko mēs darām nepareizi.

Piedalijos Atmodā, atdevu Latvijai to, ko mana tauta tai no laupīja. Bet pret ļaunumu var cīnīties tikai ar milestību.

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finansētu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbilst biedrība "Latvis-BL".

MAF
Mediju atbalsta fonds

Avots: Laiks

Datums: 12-09-2020

GADSIMTA LATVIETE – AINA NAGOBADS-ĀBOLS SVIN 100. JUBILEJU

9. jūnijā savu 100. dzimšanas dienu atzīmēja viena no pirmajām un ilggadējām atjaunotās Latvijas Republikas diplomātēm un Latvijas Zinātņu akadēmijas goda locekle Aina Nagobads-Ābols! Nemot vērā pasaules notikumus, LZA pārstāvjiem nebija iespējas apsveikt jubilāri klātienē. Par godu šim lielajam notikumam esam sagatavojuši rakstiskus sveicienus ar jubilāres kolēgu, draugu un laikabiedru atmiņām.

Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents

Ojārs SPĀRĪTIS

Ainas Nagobads-Ābols jubilejas simtgades vēsturi es noteikti nevaru izstātīt, bet es varu izstātīt to vēsturi, kas ir mērķa pēdējo 25 gadu garumā un kas vieno mūs kā draugus Latvijā un Francijā. Bet ari šajā vēsturē, kas saistīts ar ievērojamās diplomātēs, Latvijas vēstnieces Francijā, Spānijā un Portugālē, sabiedriskas darbinieces un zinātnes mecenates Ainas Nagobads-Ābols kundzes aktivitātēm, atdzīmstot jaunajai Latvijas neatkarīgajai valstij, viņas loma ir atklājusies spōžā gaismā. Taču ari šajā nozīmīgajā jubilejas reizē man ir gods piemērt vēstnieces kundzes dzīvesbiedru, jo bez viņas vīra Guntara Ābola un bez viņas pašas nav notikusi neviens Latvijai nozīmīga politiskā tiksāns, un Nagobads-Ābols gimeņi daudzus gadus ir bijusi saistītajie elements starp uzņēmēju vidi, Francijas un Parizes politiskajām un kulturas institūcijām ar to augstāko ierēdniecību, kā arī ar startpauto diplomātisko vidi.

Jau 1991. gadā Ainas Nagobads-Ābols kundzes enerģijas un ļoti logiskās, tālredzīgas un politiski pareizās rīcības rezultātā tika ierosināta un notikta plāmksara Latvijas zelta rezervu atdošana. Tādējādi viens no Ainas Nagobads-Ābols agrinajiem diplomātiskajiem nozīmīgiem ir šāda valstiskuma augstakājā pakāpē vērtējama epizode, ar ko viņa ir ieraikstījusi sevi atjaunotās Latvijas vēsturē. Man grības sacīt, ka Ainas Nagobads-Ābols cilvēciskā šārma, diplomātiskās tālredzības un politiskās drosmes vērtība Latvijas politiskajā paletē ir ārkārtīgi svarīga jau ar tādu brīdi, kad atjaunotās Latvijas diplomātija vēl bija bērna autipis, neviens cits nevarēja mūsu valstij tik svarīgo Latvijas-Francijas politisko un diplomātisko misiju novadīt sekਮigāk par mūsu jubilāri Aina Nagobads-Ābols kundzi. Es vari kā slavē toreizējo ārlīetu ministru gudro fēmuņu 1991. gadā uzticīt Aina Nagobads-Ābols kundzei atjaunotās Latvijas pirms vēstnieces Francijā pienākumus. Kā pirmajai viņai izdevās gan zelta atdošanas misija, gan ari daudzas citas politiskas iniciatīvas, kurām vajadzēja atjaunot 50 gadus neeksistējušas sadarbielas, kā arī iestāgt jaunus ceļus Latvijas un Francijas attiecībās. Tas bija ārkārtīgi svarīgs darbs, kura rezultātus un auglus mēs sōbīrdi būdām kā paši par sevi saprotamū vērtību.

Sā darbu viidū, kurus 1990. gadu pirmajā pusē Aina Nagobads-Ābols kā Latvijas vēstniecīce vajadzēja veikt, ir arī simboliski nozīmīgi, un to viidū ir kaut vairāk kā Latvijas karoga īenesāna UNESCO galvenajā mitnē, Latvijas dokumentu sagatavošanai Latvijas dalībalā UNESCO, kas ir tālās un ikgājīgās darbības politiskā misija. Protams, ka visā šajā ikgājīgā laikā – no 1992. līdz 2000. gadam – diplomātiski tālredzīgā Aina Nagobads-Ābols kundze ir bijusi arī Latvijas pāstāvīgā pārstāvē UNESCO organizācijā. Tā ir mīltīgs pamats, uz kura Ainas Nagobads-Ābols kundzes izkoptā prasmē atrasties augstākās sadarbielas diskusiju vidē, politiskās elites komunikācijas procesos un spēja ar ārkārtīgi lielu pašpārlecinātu un lepnumu pārstāvēt Latvijas valsti, ir nodrošinājis to, ka Latvijas diplomātiskajai misijai un vēstniecībai Parīzē jau no pašā sākuma bija ierādīta ļoti redzīma, pat varētu sacīt, lielvalsts cienīga vieta, un tas vislielākājā mērā ir Ainas Nagobads-Ābols personiskais nozīmes. Es nepār spileju to sacīdams.

Bet šīs diplomātiskie panākumi, cilvēciskais šarms, viedums un dzīves quldības ir tās iepriekšējs, par kurām mēs Aina Nagobads-Ābols kundzi milam, cienām un godājam Zinātņu akadēmijā. Vēstnieces kundzes nozīmīgi zinātnes labā lielā mērā ir saistītā ar to, ka tieši viņa ar UNESCO pālīdzību ir sekmējusi Latvijas zinātnieku iesaistīt UNESCO programmās, 1997. gadā veicinājusi Latvijas Zinātņu akadēmijas un UNESCO sadarbības liguma noslēgšanu, un tās ir tās pamats, uz kura Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freibergai daudz veiksmīgāk vedas sarunas starp dzīvības zinātni un kosmētikas gigantu L'Oréal, UNESCO un Latvijas pusi, izveidojot to, ko mēs ņodieni uzskatām par veiksmes stāstu – L'Oréal balvu un stipendiju projektu "Sievietēm zinātnē". Bez šiem Ainas Nagobads-Ābols labajiem darbiem, kurus mēs varam minēt kā lielus panākumus Latvijas valstij un tās politiskajai kultūrai, ir arī tas, ka viņai kā vēstnieci roku rāk ar dzīvesbiedru Guntaru Ābolu atbalstot un palīdzot gan ar vēstniecības iespējām, gan personīgo ieguldījumu orga-

UNESCO galvenajā mitnē, kāt esot UNESCO ģenerālsekretāram Frederiko Maioram un Latvijas Republikas vēstnieci Francijā A. Nagobads-Ābols kundzei un O. Spārītim, atklājot Olgas Šilovas tēlniecības izstādi. 1996. gada pavaaris, Parīze.

Foto no O. Spārīša personīgā arhīva

nizējot pie sevis mājās gan formālās, gan neformālās tikšanās ar dažāda ranga Latvijas valsts un Francijas valsts pārstāvjiem, tika panākts, ka 1997. gadā Rīga tiek iekļauta UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā. Vēl pēc dienīm gadīem – 1999. gadā – UNESCO atbalstīja Latvijas Nacionālās bibliotēkas attīstības projektu, un ari tas notika lielā mērā diplomātiskā celā, bibliotēkas direktoram Andrim Vilkam un arhitektam Jānim Dripēm kopīgi meklējot un atrodot pareizo veidu, vietu un personu, ar kuru komunīcējot un pārliecinot nonākt pie valstiski svarīgā iznākuma.

Tālāk minēju dažas privātas dzīves epizodes. Man, 1996. gada pavasarī atrodoties Parīzē kulturas ministra statusā, bija plēnākums kopā ar Aina Nagobads-Ābols kundzi apmeklēt arī UNESCO mitnī. Tur mēs piedāļījāmies latviešu mākslinieces Olgas Šilovas tēlniecības izstādes atklāšanā un tikāmies ar to-reizējo UNESCO ġenerālsekretāru Federiku Maioru (Federico Mayor), ar kuru pārrunājot sadarbības iespējas tika likti pamati Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas vadītā Jura Dambja sekmīgai integrācijai UNESCO ekspertu vidē un dokumentu sagatavošanai tajā līmeni, kas 1997. gadā nodrošināja Rīgas iekļaušanu UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.

Laikā, kad es strādāju Melngalvju namā, Aina Nagobads-Ābols kundze bija bieža viešā Augusta ranga Francijas valsts reprezentācijas pasākumos Latvijā. Rīgā viesojoties Francijas prezidentam Žakam Širakam, viņa uzņemšana Melngalvju namā, protams, notikis, pateicoties prezidentei Vairai Vīķei-Freibergas kundzei. Bet Aina Nagobads-Ābols kundze vienmēr ņādās reizēs bija klat un viņas ūrāmā pālīdzība diplomātiskā jautājumu kārtosānā Valsts protokolam un viesu intelektuālās bagāzās nodrošinājumam ar sarunām par lietderīgām ievirzīm, ir nopeinī, ko nevar atņemt pat tad, kad viņa oficiāli ir beigusi savu diplomātisko misiju.

2016. gads atkal ir nozīmīgs notikums UNESCO kalendārā, kad, atzīmējot mākslinieku jubileju, tiek atklāta Jaņa Rotondā gleznu reprodukciju izstāde, kas kā iepāša Latvijas kulturas misiju ļāva nonākt līdz 2018. gada Baltijas simbols izstādei Oršē mūzejā Parīzē. Nekur citāk kā vien viesmīligā Ainas Nagobads-Ābols mājās mēs – Latvijas delegācija – svinējām jau atklāt vienu kultūrpolitisko un starptautisko uzvaru.

Man ir bijusī ārkārtīgi miljās tās reizes, kad es kā privātpersona esmu varējis cīmēties Ainas Nagobads-Ābols kundzes mājās. Tas bija 2001. gadā, kad no Londonas arhīvu un muzeju studijām uz vairākām dienām nonāku Parīzē. Klustot par Nagobads-Ābols gimeņi viesi, man bija jābāuda kopīgi tā kultūras programma, kuru man ieteicu namētavus un namātiešus. Tajā ieklāvās arī tā interesa vieta kā Klijankūra (Clignancourt), kas atrodas metro linijas galapunktā un kur ir Eiropas lielakkā antīkvārī lietu tirgus. Jau tolaik šajā "zudūzā laikā" tās iepāzīnu mērogus, kvalitāti, priekšmētu daudzumam un to bagātību, kuri ņodien Latvijas senlietu tirgotājai un muzeju krājumui paraugi izmanto pilnā mērā, kad vēlās veidot papildinājumu vēsturiskam interjeram. Tā ir tākai viena maza un romāntiskā mūsu draudzības epizode, bet tādas ir vairākas. Mūsu cilvēcisko uzticēšanos apliecināja arī tas skumjais gadījums, kad Jānis pirms pieņemīgiem gadiem, tieši viesojoties ņādā, bija iepāzīnīgi miris Guntars Ābols. Nākamajā dienā man piezvanija Aina Nagobads-Ābols kundze un pāvestīja notikušo, piesakot, ka vākārā pirms viņas dzīvesdrauga aiziešanas aizsaulē, viņš bija šķirstījies manu grāmatu. Savā veidā tas bija tik zīmīgi, ka Guntars Ābols iepirkējējs dienās bija ar Alnu runājis par manu darbu, par Latviju, bija pārcājis manas grāmatas, un tas liecināja par to, ka Guntars Ābols kā uzņēmējs ar milzīgu interesu par Latvijas vēsturi, kultūru, valsts salīmniecisko attīstību, avāncēja ļoti daudz simpatiju tiem dzīmteriem pārstājējiem, kuri mēģīja celt un daudzināt Latviju ar tās kultūru, zinātni un uzņēmējdarbību. Gadu vēlāk – 2016., gada 30. jūnijā – mēs bijām neliela gimeņes draugu grupa, kas kopā ar Aina Nagobads-Ābols kundzi apbedījā Guntara Ābola pēlu urnu Raunas kapos.

Savu sveicinu monologu es gribu noslēgt ar atziņas visdziļākajās simpatījās. Aina Nagobads-Ābols kundzei kā uzticamam plēnākumam cilvēkam un draudzības kontaktu uzturētājai. Pēc oficiālo dienesta gaitu izbeigšanas Aina Nagobads-Ābols kundze projopām veic ļoti nozīmīgu darbu Latvijas un Francijas tuvināšanā, kultūras, zinātnes un ekonomisko saīsi nostiprināšanā, un šīs Ainas Nagobads-Ābols svētīgās iestādēs es reduzējāmies tālu mūsdienās.

Stipri veselību Jums dzīmšanas dienā! Daudz prieka, daudz draugu sveicienu un miliestibas!

LZA Ārlietu sekretārs Tālavs JUNDZIS

Nagobads-Ābols kundze ir manas apbrīnas cilvēks nu jau 30 gadus. Cilvēks, kurš var būt un ir paraugs visā, ko vien var iedomāties kā ideālu cilvēku. Nepārspēta Latvijas diplomātē profesijā un amatā, ko gandrīz 10 gadus viņa pildīja Francijā, Spānijā, Portugālē un UNESCO. Nemaz jau nerunājot par visām iespējamām citām izcilībām, ko vien var iedomāties un kas vienai vienīm.

Vīnai neiedomājami lielo energiju, komunikācijas spējas, intelektu, neizmērīgo taktu izjūtu man nācās pilnā mērā un itin bieži baudīt, pilnot aizsardzības ministra pienākumus. Viņa bija tā, kas pati varbūt tālu būdama no militārām lietām, ne tīkai sāveda mani kopā ar Francijas militāro un politisko eliti, bet lika pamatu tam, ka devīnēdīto gadu sākumā tiesī Francijā

No kreisās – Jautrite Jundze, Aina Nagobads-Ābols un Tālavs Jundzis pie Brīvības ciņas kritušo gulbeniešu piemiņekļa, Gulbene, 1990. gads

Foto no T. Jundža personīgā arhīva

kļuva par Latvijas ciešāko partneri Latvijai militārās sadarbības jomā.

Nāk prātā kāda epizode Parīzes slavenajā militārā aprīkojumā un brunojuma starptautiskajā izstādē, kur laikā, kad es to apmeklēju kopā ar Nagobads-Ābols kundzi, ieraidās arī Francijas prezidents Fransuā Miterāns. Kāda püssimts žurnālistu un drošībnieku ielenkumā, Miterāns bija vārda burtiskā nozīmē tur neplieejams. Nagobads-Ābols kundzei momentā radās ideja, ka daudz žurnālistu klātbūtnē Latvijas aizsardzības ministra sarokšanās ar Francijas prezidentu būtu vēl viens atgādinājums par tikko neatkarību atgūvus Latviju. Neticamā veidā Nagobads-Ābols kundze izlāzīja līdz Prezidentam un jau pēc mīrkā man bija ne tikai sarokšanās, bet ar nelielu sarunu ar Eiropas tolaik ietekmīgākās valsts prezidentu.

Devīnēdīto gadu otrajā pusē Nagobads-Ābols kundze vienosā manās laukā mājās Jaunpiebalgā. Mamma tolaik cīnījās ar vingliemežiem, kas bija apsedusi ogulājus niedodomājami lielā skaitā. Vesels spānis arī tām bija salastīt iznīcinājāi. "Nekādā gadījumā! Tā tācu ir delikatesē!", iesaucās Nagobads-Ābols kundze, un tā uzzinājām, kā tiek gatavoti vingliemeži ēdiengaldam. Jā, pavīsim noteikti, Francijas ēdienu, dzērienu un Francijas gādalu kultūru esmu apguvis, tikai pateicoties Nagobads-Ābols kundzei.

Godīgi sakot, tas pats man arī jāsaka par diplomātisko protokolu, kura pamatus apguvu, tieši viesojoties samērā bieži Francijā, un labāku skolotāju par Nagobads-Ābols kundzi šajā jomā nespēju iedomāties.

Seviņi jubilāri, nolēcu galvu viņas priekšā pateicībā un apbrīnā. Lai veselību un dzivespriekšs arī turpmāk un vienmēr ir kopā ar viņu!

Akadēmīķe Baiba RIVŽĀ

"Zelta vērtības franču sārms Latvijas diplomātija" – tā par atjaunotās Latvijas valsts pirmo vēstnieci Francijā Aina Nagobads-Ābols tika rakstīts latviekā arī Latvijas "Laisks". Es šo cīnējām jubilāres "zelta novērtējumu" vēlos attiecināt arī uz vīnas darbošanos Izglītībā un zinātnē, iepāši UNESCO līmeni, kā arī uz vīnas iedvesmojošo sievīšķibas un iekšēji brīvā cilvēka paraugu, kas ar gadiem kā labs vīns kļūst tikai dzirksto-

No kreisās – LZA kora "Gaismaspils" koordinatore Māra Katvara, Aina Nagobads-Ābols un akadēmīķe Baiba Rivžā XXIV Vispārejotās latviešu Dziesmu svētkos, Riga, 2008. gads

Foto no B. Rivžās personīgā arhīva

LZA goda doktors Jānis DRIPES

Vīnai neeksistē neiespējamais un nekad nav trūcis ideju vai liela mērķa mērķu. Valsts vēstures pierakstā viņa paliks kā lieplīks Latvijas vēstniece Francijā, Portugālē un UNESCO organizācijā. Bet tas ir formaliss pieraksts aiz kura noteikti ir jāierauga aizrautīgs un netradicionāls darbs Latvijas pozicijēsānā Francijas plesātīnātāja diplomātijas un kulturas arēnā vai UNESCO birokrātijas gaiteņos.

Turpinājums – 3.Ipp.

Avots: Zinātnes Vēstnesis

Datums: 15-06-2020

GADSIMTA LATVIETE – AINA NAGOBADS-ĀBOLS SVIN 100. JUBILEJU

Turpinājums no 2.lpp.

Es vienmēr esmu teicis, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas uzcēšanai, trīs desmitgades, nemainīgi tīcēja divi cilvēki – Andris Vilks un Gunārs Birkerts. Patiesībā viņi bija trīs. Trešā bija Aina Nagobads-Ābols. Atceramies kā mēs visi atjaunotās Latvijas kulturas ministri Ainas Nagobads-Āboli iedrošināti, esam no UNESCO tribīnes runājuši par UNESCO patronāžu LNB būvniecībai. Un 1999. gadā UNESCO atbalsts atrāca. Mūsu Nacionālajai bibliotēkai un Aleksandrijas bibliotēkai – tas ir pasaules līmena panākums un viennozīmigi Ainas Nagobads-Ābols nopelns. Viņa arvien bija viesīšs LNB būvlaukumā – eleganta un augstpapēžu kūrpēš savos cienījamos gados.

Un cik latviešu mākslinieki jau ir pābijuši Parīzes starptautiskā mākslas centra Latvijas darbniču? Tādās darbnīcas Latvijai nebūtu, ja tolaik Parīzē vēstniece nebūtu Aina Nagobads-Ābols. Viņas ziņa no Parīzes bija tiesa: "Ja jūs ar premjeru Māri Galli kaut drusku milat Latvijas mākslu un māksliniekus, tad nauda Latvijas darbničai jums ir jāatrod!". Atrādās gan milesti-

ba, gan nauda – jaunajai valstij ne tik maza, bet Latvijas mākslinieki atkal dodas uz mākslas Meku Parīzē tāpat kā brīvvalsts laikā. Kā pasaules pilsoni, kas atgriezūsies rietumu ģimenē. Patiesībā katra šāda vizīte Parīzē ir arī netieša ciemosānās pie Ainas Nagobads-Ābols.

Pirms daudziem gadiem vērienigais un daudzslānīnais festivāls-akcija "Pārstēldzošā Latvija" visiem parīziešiem vērsa Latviju daudz pazīstamāku un istā namamātē bija Aina Nagobads-Ābols. Ja iepriekšējās vizījas par namamātēs lomu bija patiesas, bet nosacītas, tad tradicionāla viesmīliba vēstniecei, uz otrā gadījuma slikešķa, joprojām piemīt. Parīzes Dievmātes katedrāle jau bija ugunsnelaimē cietusi, kad visi Eiropas kultūras ministri viesojās Parīzē, lai apliecinātu savu solidaritāti kopējā kultūras bēdā. Tā bija arī man lieliska iespēja kopā ar Daci Melbārdi un vēstnieku Imantu Liegi baudīt namamātēs viesmīlibu vinas mājās. Asprātīga, dzives gudra un šarmanta – tāda ir Aina Nagobads-Ābols. Neatkarotajama un nepārspējama savā mīlestībā pret Latviju un dzīvi.

No kreisās – Latvijas kultūras ministre Dace Melbārde, Aina Nagobads-Ābols, Latvijas vēstnieks Francijs Liegi un Jānis Dripe, 2016. gads

Foto no J. Dripes personīgā arhīva

Avots: Zinātnes Vēstnesis

Datums: 15-06-2020

VIEDĀ BIBLIOTĒKA OGRĒ

Apkopoja
AGRITA LŪSE,
foto PBR un Rothoblaas arhīvs

ai izvairītos no jau apnikušās svešvārdu izmantošanas, virsrakstā jēdzienu inovatīvs aizstāju ar jēdzienu vieds. Nu nav jau gluži liekama vienādības zīme starp zaļjs (būvniecības kontekstā), vieds un inovatīvs, bet tomēr zināma sasaiste ir. Būvniecībai vajadzētu pagriezties par 180°, no resursu pārietilpīgas nozares kļūt par daudz gudrāku nozari, kurā ikdienas prakse būtu modernu zāļu risinājumu lietošana. Kādā tālā senatnē būvniecība jau ir bijusi zaiļi risinājumiem bagāta, taču pie saknēm atgriezties arī gluži nevaram. **Jabūt atvētiem ne vien jaunu materiālu un iespēju teorētiskā apzināšanā, bet savā domāšanā, kas liek saredzēt optimālu, ērtu un uz ilglaiicigu kalpošanu orientētu risinājumu potenciālu.** Viss garais ievads ir vērts uz to, lai sāktu stāstu par jauno Ogres bibliotēku. Objekts būs mācību platforma cietiem pasūtītājiem un sabiedrībai, kuru interesēs oriģināli arhitektoniskie un būvnieciskie papēmīni, kuri galvenā loma atvēlēta augstvērtīgam vizuālajam tēlam, standartus tālu pārsniedzošai energoefektivitātes nodrošināšanai, tehnoloģiju jaunumiem un atjaunojamam resursam kokam, no kā topošajā bibliotēkas ēkā tiek būvētas visas nesošās konstrukcijas. Par zāļu projekts uzskatāms arī tuvumā esošā mežā dēļ, kā arī koku daudzuma teritorijā dēļ, kuri ieskaus ēku. **Pavisam tiek saglabāti 152 koki!!!**

Jauna Ogres bibliotēka.
Pasūtītājs Ogres dome. **Adrese** – Ogre, Brīvības iela 35. **Arhitektūras projekts** – Valdis Onkelis, Rūdis Rubenis, arhitektu birojs PBR – pilna būvprojekta izstrāde (SIA PBR), tājā skaitā BP vadība, Ar BK u.c. sadājas. Rothoblaas **stiprinājumi**. Smart win logi. **Ēkas tips** – sabiedriska multifunkcionāla ēka, kuras pamata darbība ir bibliotēcas pakalpojumu sniegšana. **Enerģija** – pasīvā ēka jeb 0 energijas patēriņš, kas apkurei, siltajam ūdenim, vēdināšanas sistēmas darbībai energiju iegūst no saules panelēm, reķinot gada griezumā. **Lidzfinansējums** – VARAM mērķprogramma zema energopatēriņš ēku būvniecībai.

VALDIS ONKELIS

Sertificēts arhitekts, absolvēta RTU 2005. g. Darbs A Plus, AR.4, Sava Arhitektūra, kopš 2013. g. PBR valdes locekls, galvenais arhitekts. Nozīmīgākie objekti: biroju ēka TEIKUMS, privātā pasažieru terminālis FBO, valrākais modernais dzīvojamās ēkas, rāzotnes un sabiedriskās ēkas. Vairāki objekti izpelnījusies godalgas konkursā Latvijas Būvniecības gada balva. Kompetence – orientēšanās modernajās un viedajās būvniecības tehnoloģijās, kuras tiek racionāli integrētas objektu projektos.

RŪDIS RUBENIS

Arhitekts, absolvēta RTU APF 2018. g. Erasmus 2014/2015. Kopš 2014. g. PBR arhitekts tehniskās Dalība zinātniskajās konferencēs, starptautiskos arhitektūras konkursos un vasaras skolās. Dalība RTU magistrantūras programmas izstrādes darba grupā. Radošo darbību vadīšana. Dalība eksposīcijas Vielas koks izstrādē Tērvetē, kas ieguva 1. vietu nominācijā Studentu ideja.

Telpu programmas pētniecība, iesaistot sabiedrību

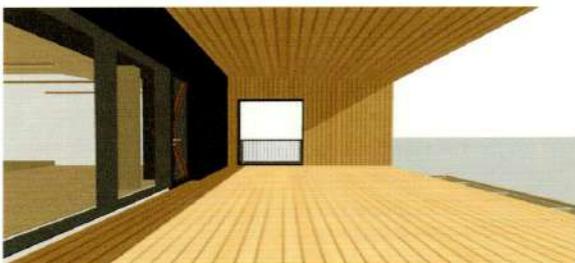
Darbs pie mūsdienīgas bibliotēkas struktūras un telpu programmas pētniecības sākās, PBR arhitektam Rūdim Rubenim izstrādājot diplomdarbu RTU APF. Rūdis bija ieinteresēts praktiskos pētniecības rezultātos, tāpēc pats tikās ar bibliotekāriem, potenciālajiem lasītājiem no dažādām sabiedrības grupām – ar studentiem, bērniem, jaunajām māmiņām, ar dažādu profesiju pārstāvjiem. Izstrādājot ēkas programmu, bija jāņem vērā arī pilsētas vadības uzstādītais koncepts par ēkas tēla sasaukšanos ar Ogres kūrortapbūves raksturu, dabas tuvuma sajūtas akumulēšanu un multifunkcionāla sabiedriska centra radišanu, kam viena no funkcijām ir bibliotēka. Ēka paredzēta iespēja izglītoties, baudīt kultūru, strādāt, sociālizēties un izklaidēties. Rūdis Rubenis sapēma vairākus ieteikumus, piemēram, lai bibliotēkā būtu zonas ar mīkstākiem matračiem speciāli mazuļiem, pārtinamā telpa. Nav arī noslēpums, ka vecāka gadagājuma cilvēki ir konservatīvāki savos uzskaatos, tāpēc jāmāk atrast gudrs kompromiss, izvēlējot saņemtos ieteikumus no visām sabiedrības grupām. Katrā ziņā šis ir pozitīvs piemērs ēkas programmas sastādišanai, kas tika paveikts jau diplomdarba un PBR veiktā priešprojekta izstrādes laikā. Ja būtu tik vien laika, kā pēc līguma par projektešanu parakstīšanas un projekta nodošanas pasūtītājam, tad šis vajadzīgais lietotāju aptaujas darbs nebūtu paveicams.

Plānotā
dzimtsarakstu
svinīgā zāle

APSKATS ARHITEKTŪRA BŪVΝIECĪBA DIZAINS / 2020 / #2 25

Avots: Apskats: Arhitektūra, Būvniecība, Dizains
Datums: Nr.2-2020

PASĪVĀS ĒKAS NOĒNOJUMA RISINĀJUMI

Ogres bibliotēkā vērsumā uz dienvidu pusī bija ideja ieprojektēt plašu stiklojumu ar nedalītu skatu uz ārtelpu. Lai telpa nepākarstu, kā pirms variants tika izskatīta žalūzijas uzstādīšana. Taču par labāku risinājumu tika atzīta **plašas pārkares izbūve**. Rietumu pusē uzstādīta **automātiskā žalūzija**, austrumu pusē fasādē saules ietekmi mazinās **viteņaugi**. Augi fasādē tiek uzskatīti par pasīvo risinājumu – vasarā tie ar lapām pasargā fasādi no pārkāšanas, aukstajā sezonā, kad lapu vairs nav, telpās tiek ielaists saules siltums. Šī pieredze liegtu no kādas citas sabiedriskas zema energopatēriņa ēkas, kurai caur neveiksmīgi projektētu stiklojumu pamatīgi uzkars telpas, līdz ar to sagādājot pamatīgu slodzi dzesēšanas sistēmai, un attiecīgi pieaug arī energijas patēriņš. Ir svarīgi, lai Latvijas zema energijas patēriņa ēku projekttāji dalītos ar pieredzi – ne tikai ar to visu labo, kas izdevies, bet arī ar lietām, kas būtu uzlabojamas vai risināmas citādi.

Sabiedribas aptauja ir joti nozīmīga ēkas precizas programmas sastādišanai un iespējai to būvēt tieši mūsdienu lietotājam, nevis arhitekta ambīcijām vai naudas iztērēšanai.

Bibliotēka, dzimtsarakstu nodaļa, konferenču zāle, darba telpas

Jaunā ēka netop tukšā vietā, te bijusi padomju laika tipveida ēka, kas tika demontēta, bet mantojumā jaunajam apjomam atstāja iežīmētas apbūves robežas. Šīs robežas jāva saglabāt gandrīz visus zemesgabalā augošos kokus. Starp jauno bibliotēku un Ogres kultūras namu atrodas gājēju iela – Brīvības ielas posms, savienojot divus nozīmīgus kultūras centrus. Pavisam netālu ir Ogres dzelzceļa stacija. Topošā bibliotēkas ēka atrodas pilsētas aktīvajā centrā, tuvumā ir arī vairākas izglītības iestādes, un, kā apliecināja Rūda pētījums, lielāko daļu bibliotēkas apmeklētāju veido un veidos bērni un jaunieši. Pilnīgi lieki teikt, ka visā ēkā ir ievērotas vides pieejamības prasības un universālā dizaina vadlīnijas.

Sekojoj pašvaldības norādēm, ka ēkai jābūt sabiedriski nozīmīgam centram un tas ir acīm redzami jāuztver, viss topošās bibliotēkas pirmsais stāvs ir skatam atvērts ar vērienīgiem stiklojumiem un ātriju divu stāvu augstumā, kalpojot par atskaites punktu orientācijā ēkā. **Pirmajā stāvā** atrodas bibliotēkas lasītava, kurā izsniedz grāmatas līdzjēmšanai, bērnu bibliotēkas lasītava, mazulju zona, krājums ar mobilajiem plauktiem, darbinieku telpas. Ātrījā būs vieta

izstādēm, to caur virsgaismām un jumta logiem izgaismos rita un vakara saule. Atsevišķa telpa būs jaunajiem uzņēmējiem – start-apiem. **Pirmao un otro stāvu savieno reprezentatīvas kāpnes ar zaļajām sienām – biofiltriem. Otrajā stāvā** savukārt ir jauniešu telpa, lasītava, konferenču zāle, tai piekļauta un ar stiklu atdalīta bērnu telpa, lai māmiņas var klausīties lekcijas un vienlaikus redzētu, ko dara mazuļi. Papildus vēl ar individuālās lasītavas un grupu darbu telpas ar iespēju veikt rezervāciju internetā. Jauniešu telpā palodzes, kuras izmantojamas sēdēšanai, plānotas 70 cm dziļas, tur novietos mīkstus spilvenus, aili aprikos ar lampām un kontaktligzdām datoru vai telefoni uzlādei.

Konferenču zālei ieplānotas 100 sēdvietas, un tā izvietota zem sli-pa jumta apjoma. Lai veicinātu konferenču zāles pievilcību, tai līdzās ieprojektēta āra terase.

Vēl viena lieliska funkcija šai ēkai ir **dzimtsarakstu nodaļas integrēšana**, ieprojektējot telpu ēkas centrā, taču parūpējoties, lai tai garām nevestu ļaužu plūsmas. Lai svīnīgo zāli patiešām padarītu iespaidīgu, pozitīvu un latviska tradicionālisma piestrāvotu, telpas fasādes daļā, aizņemot visu sienu, tiks iebūvēta 3 pakešu pilnstikla konstrukcija – kā viens veselums ar skatu uz mežu. Svīnīgo ceremoniju nemainīgs pavadošais fons būs pati Daba, saplūstot ar telpu un radot īpašas emocijas. Telpas vērsums ir pret ziemeļu pusī, nav nepieciešamības stiklu aizsegāt ar aizkarīem vai žalūzijām.

Apjomīgo stikla konstrukciju 2,6x7 m, kas būs lielākais pasīvās ēkas

BREEAM

Procesā ir Ogres bibliotēkas projekta sertificēšana saskaņā ar BREEAM sistēmu – tas nozīmē, ka projekts tiks novērtēts saskaņā ar starptautiskajiem standartiem. Papildus jau iepriekš minētajam prasībām obligāta bija dzeramā ūdens pieejamība telpās, tāpēc lasītavās ieplānots uzstādīt strūklakas. Aprēķiniem izmantota PHPP programma. Rezultāts ir estētisks, jo pirmā nāca ideja par funkcionalo un vizuālo risinājumu, tikai tad tika integrēti visi zāļie risinājumi.

AKUSTIKA

Andris Zabrauskis, profesors,
RTU docents, akustikis:

Koks tradicionālajā arhitektūrā bieži tiek asociēts ar kvalitatīvu akustiku, taču – tikai kā interjera materiāls. CLT tehnoloģija, kas jauj izgatavot lielas vienlaidu plātnes ar dažādu biezumu, bet zemu tilpumsvaru (490 kg/m^3), šo materiālu pārvērš par konstruktīvu un piedāvā veidot arī sienas un pārsegumus. Par jaunu problēmu klūst skapas izolācija, jo viens pats CLT slānis, pat 250 mm biezis, spēj nodrošināt skanas gaisa izolāciju vien $Rw = 46 \text{ dB}$, kas vairākumā situāciju ir daudz par maz. Rezultātā sienām ir papildapšuvumi, nereti no speciālām plātnēm uz īpašiem karkasiem, bet pārsegumiem – masīvs jegas virsslānis, kas prasa īpašu enkuropumu ar CLT plātni. Papildi problēmas sagādā arī mezgli, kur dažādu materiālu korektam kontaktam nepieciešama kvalificēta akustika līdzdalība. Secinājums – CLT sienās un pārsegumos eksponējams vienpusēji, otru pusē rezervējot speciāliem papildmateriāliem un konstrukcijām, kuru kopējais darbs var palielināt skapas izolāciju līdz aptuveni 55 dB .

kritérijiem atbilstošais logs Latvijā, piegādās no Somijas. Lai pilnvērtīgāk izmantotu ārtelpu, līdzās bibliotēkai paredzēts vēl viens salīdzinoši vienkāršs, bet proporcijās pievilcīgs un bibliotēkas semantikai pieskarotis stiklots apjomis ar **vasaras kafejnīcas funkciju**. Velonovietnes ir vairākas – zem jumta pārkares pie ēkas un arī teritorijā. Ēkas ieejas daļā, kuras durvis būs atvērtas 24 stundas diennaktī, atradīsies grāmatu pakomāts.

Arhitektūra un iekštelpas

Pieskaņojoties apkaimes kūrortapbūvei raksturigajiem smalkumiem, bibliotēkas ēkas projekts mērogā harmonē ar apkaimi, ēkai ir mansarda tipa jumts, sasaucoties ar Brīvības ielas vēsturisko apbūvi, augējais stāvs ierauts uz iekšu, un ir veidots vizuāls dalijums vairākos apjomos, raisot asociācijas ar vasarnīcās sajūtāmo vieglumu, ko paspilgtina arī plašie logi. Par demokrātisku ēkas atvērtības principu liecina arī vairāku ēkas telpu pieejamība bez reģistrācijas un kontroles. Apmeklētājiem būs iespēja ienākt ātrājā, uzkāpt otrajā stāvā, iziet uz balkona, lai no augšas palūkotos uz pilsētu. 3D modeli, kurā vērojama ēkas forma no putnu lidojuma, skats ir patiesi estētisks.

Ēkas pirmā stāva fasāde tiek veidota gaīša, ar koka apdarī no kalibrētiem trapezes šķērsgriezuma termiski apstrādātiem dēļiem, kas stiprināti ar Rothoblaas Vertilock skrūvēm. Dēļi pārklāti ar eļļu,

kas laika gaitā balēs, bet nekādā gadījumā neveidos plēksnes, kā tas bieži notiek ar krāsas slāni. Fasādes faktūra būs vizuāli baudāma visos starpstāvokjos – no pārklāšanas ar eļļu līdz tās izbalešanai. Kontrastējoša stila arhitektūras izteiksmes līdzekļi lietoti, veidojot ēkas otro stāvu, kur sienu apdarē un jumta segumam paredzēts izmantot vertikālo šuvju **titāncinka materiālu tumši pelēkā toni**, kas iegūts patinēšanas, ne krāsošanas procesā. Tumšais segums pieskaņošies saules paneļiem un to stiprinājumiem, kuri ir gandrīz melnā tonī.

Ēkas **iekštelpu materialitāte pārsvārā būs veidota no eksponētām koka konstrukcijām – GLT (vienvirziena limēti), CLT (krusteniski limēti) paneļi, koka kolonnas**. Plašais koksnes lietojums radīs omulīgāku noskaņu, palīdzot apmeklētājiem sabiedriskajā ēkā justies brīvāk un būt komunikablākiem.

Aiz ēkas pagalmā, ziemeļaustrumu stūri, izvietota autostāvvieta, tādējādi tā nodalita no reprezentatīvā pagalma ar meža koku audzi.

Būvkonstrukciju risinājumi un izaicinājumi Valdis Onkelis

Ēkas nesošā konstrukcija tiek risināta kokā, ko papildina metāla jumta konstrukcija. **Galvenie koka konstrukcijas izvēles kritēriji ir ekologiskums, energoefektivitāte, inovativums, krusteniski un vienvirzienā līmēto konstrukciju priekšrocības, vietējo**

resursu izmantošana, montāžas ātrums un iederība kūrort-pilsētas vēsturiskajā koka vasarnicu kontekstā. Šī būvniecības sistēma nodrošina vienu no augstākajām prefabrikācijas pakāpēm un montāžas ātrumu, kas samazinātu būvdarbu laiku, troksni.

Valdis Onkelis atzīmē, ka koka karkasa ēka ir precīza burtiski līdz milimetram, visas būvdetajas ir izgatavotas rūpnieciski, ar augstu precīzitāti. Būvlaukumā ēku atliek vien saskrūvēt kopā kā mēbeli. Arhitektūras koncepcija paredz koku atstāt plaši eksponētu, bet tādā gadījumā ugunsdrošības noteikumi prasa visas telpas aprīkot ar ugunsdzēsības sprinkleriem.

Metāla konstrukcija jumtam izvēlēta, jo eksponēta koka jumta konstrukcija traucētu bibliotēkas telpiskajam dalījumam, apgrūtinātu sienu pieslēgšanu pie griestiem, kā arī komunikāciju izvietošanu. Metāla konstrukcija arī nepieciešama, lai izveidotu pēc iespējas kompaktāku un noturīgāku jumtu geometriju, atstājot gana vietas komunikācijām, tās nosedzot ar dekoratīviem un akustiskiem paneliem. Tādējādi būs iespējams panākt vēlamo vizuāli askētisko rezultātu un funkcionalās ipašības.

Ēkai projektētas šādas nesošās konstrukcijas:

- limētas koksnes pārseguma paneļi (GLT);
  - limētas koksnes pārseguma sijas (GLT);
  - limētas koksnes kolonnas (GLT);
  - krustiski limētas koksnes sienas (CLT). CLT paneļu platumu ierobežo transportēšanas iespējas – parasti 3 m.
- Tāpēc Ogres bibliotēkā sienu paneļi likti vertikāli – 8 m augsti (divu stāvu augstumā) un 3 m plati ar iestrādātām logu aili vietām;
- tērauda konstrukcijas stieņu sistēmas četrstūra kontūras kupolveida jumti;
  - monolīta dzelzbetona lifta šahta un kāpņu sienas;
  - saliekamā dzelzbetona elementu kāpņu laidi un laukumi;
  - tērauda kolonnas;
  - tērauda sijas;
  - monolīta dzelzbetona pamatu plātnē;
  - monolīta dzelzbetona seklie pamati – lentevida un stabveida.

Izaicinājums bija iekšējo nesošo koka konstrukciju pasargāšana no laika apstākļu ietekmes, jo, pakļaujot tos nokrišņiem, paneļi sāk zilēt, maina savu ģeometrisko formu. Koku plānots eksponēt telpā, tā faktūrai jābūt nevainojami estētiskai, koka konstrukciju iebūvei jānodrošina pienācīgi apstākļi, kuros maksimāli jāizslēdz saskare ar mitrumu. Tā kā ēka pieder kategorijai inovatīvai, protams, pieredes trūkums bija daļēji jūtams, vismaz sākuma posmā. Taču no klūdām visi ātri mācījās, un ar katru pieredes soli tika iegūta kompetence.

Automātika ekspluatācijā

Izvērtējot viedo ierīču izmantošanu ēkas ekspluatācijā, tika secināts, ka konkrētajam lietotājam tās daudzviet ir liekas. Jo vienkāršāk, jo labāk. Piemēram, plaši tiek izmantota metode, ka loga atvēršanas laikā atslēdzas apkure, ekonomējot siltuma resursus. Bet ieguvumi ir daudz mazāki nekā šādas sistēmas uzstādīšanas un apkalpošanas izmaksas. Pasāvajai ēkai, kurai ir izteikti energoefektīvs siltinājums, loga atvēršana uz 10 minūtēm faktiski neietekmēs resursu izmantošanu. Pasāvētē zājuma vārdā mil pārspilēt daudzas lietas, bet Ogres jaunā bibliotēka nav tas gadījums. Darba grupai bija diskusijas, cik daudz no apjomīga BMS piedāvājuma ieķaut ēkas ekspluatācijā. Jo lietotājs parastais, kas ikdienā uzturēsies bibliotēkas telpās, neuztvers visus automātiskās sistēmas darbības smalkumus un, visticamāk, to atslēgas.

Viena no viedajām iericēm sistēmu regulēšanai ir izmantota **apgaismojuma režima vadīšanai**. Apgaismojuma spilgtums ir lielāks telpas dziļumā, bet ne tik spilgts telpas zonā, kas ir tuvāk logiem. **Gaisa kvalitātei telpās seko līdzi CO₂ sensori**, kuru dati automātiski nosaka vēdināšanas iekārtu režīmu un gaisa apmaiņai nepieciešamo jaudu atkarībā no cilvēku skaita telpā.

Atjaunojamo resursu tehnoloģijas

Līdzfinansējuma programmas nosacījumos bija ietverta prasība uz būvēt pasīvo ēku un ieviest 10 dažādas zājās tehnoloģijas, viena no tām bija lietusūdens akumulācija. Lietusūdens ir lielisks, par brīvu

no dabas saņemts resurss, turklāt bioloģiski pietiekami aktīvs, lai to iepļudinātu zājās augu sienas automātiskajā laistišanas sistēmā. Primārais, kas nodrošina ēkas augsto energoefektivitāti vai pat atbilstību nulles enerģijas ēku kategorijai, ir **zemas temperatūras siltumnesēju izmantošana, palielināts siltumizolācijas slānis, atjaunojamo resursu un zājo tehnoloģiju izmantošana enerģijas iegūšanai**.

Ogres bibliotēkā viens no enerģijas piegādātājiem ir siltumsūknis, kura efektivitāte ir daudz augstāka nekā standarta risinājumos un arī sākotnējās izmaksas attiecīgi lielākas. Siltumsūknim jānodrošina ventilācijas sistēmas piesildīšana 14,56 MWh gadā un karstā ūdens sagatavošana 14,53 MWh gadā. Ēkas pirmā stāva grīdās ir instalēts apkures kontūrs, otrajā stāvā apsilde notiks ar gaisa konvektoriem, kas iemontēti paceltajā grīdā, tie papildus aprīkoti ar ventilatoru.

Siltumsūknja darbības efektivitātes paaugstināšanai **siltuma avots tika rasts kanalizācijas ūdepos**, ipāša pazemes rezervuārā instalējot siltummaiņu kontūru. Kanalizācijas ūdeņi ir silti, to temperatūra ir +15–16 °C – enerģija, ko iespējams lietderīgi izmantot. Pasaulē lielākoties ir zināmi kanalizācijas ūdeņu caurplūdes siltummaiņi, kas tiek instalēti noteckaurulē. Tika veikts noteckūdeņu caurplūdes intensitātes un temperatūras monitorings, un, nemot vērā dažādo noteckūdeņu plūsmu konkrētajā vietā, tika nolemts veidot atsevišķu rezervuāru – tā ir jauna sistēma, nesen patentēta, nodrošinot daudz prognozējamāku un vienmērīgāku enerģijas iegūšanu nekā caurplūdes gadījumā. Risks ir siltummaiņa sistēmas apaugšana ar bioplēvi, tāpēc jāpievērš uzmanība siltummaiņa tirīšanai. Lai simboliski pārādītu iegūto siltuma daudzumu, ēkā paredzēts izvietot displejus, uz kura atainot vizuālu informāciju un datus par siltummaiņa darbību. Šāda sistēma eksperimentālā kārtā jau strādā Ikšķiles skolā. Ne vienmēr ir jādarbina siltumsūknis – ja ir noteikta kapacitāte, iespējams darbināt tikai cirkulācijas sūknī, iepļudinot to siltumnesējai, kas tiek saņemts no kanalizācijas ūdeņiem.

Iekšpagalmā paredzēts uzstādīt saules paneļus – paceļot tos no zemes 2. stāva grīdas līmeni uz metāla rāmja, lai pagalmu varētu izmantot auto novietnei. Saules paneļu izvietojums netraucē ēkas fasādēm un jumta arhitektoniskajai iecerei, reizē tiek iegūts maksimāls izsaļojums, nemot vērā zemesgabala specifiku un esošo koku izvietojumu.

Liela nozīme pasīvās ēkas būvniecībā ir norobežojošo konstrukciju un elementu gaiscaurlaidības blīvuma nodrošināšanai, kas atkarīga no tā, cik rūpīgi un pārdomāti veidoti savienojumu mezgli. Būvprojekts paredz būvniecības procesā veikt trīs līmenu Blower doors gaisa caurlaidības testus.

PROJEKTĒJAMO ĒKU TEHNISKIE RĀDĪTĀJI

Nr p. k.	Nosaukums	Rādītājs (abām ēkām kopā)
1.	Zemesgabala platība	6358 m ²
2.	Bibliotēka un palīgēka: Stāvu platība	2656 m ² (bibliotēka) 38 m ² (palīgēka)
2.1.		2199 m ² (bibliotēka) 38 m ² (palīgēka)
2.2.	A�būves laukums	12 557 m ² (bibliotēka) 84 m ³ (palīgēka)
2.3.	Ēkas būvtipums	
2.4.	Bibliotēkas ēkas augstums no zemes Palīgēkas augstums no zemes	13,77 m 5,56 m
2.5.	Stāvu skaits	2 stāvi (bibliotēka) 1 stāvs (palīgēka)
3.	Ugunsdrošības pakāpe	U3
4.	Būvju izmantošanas veids pēc UG rādītājiem	IV (bibliotēka) IV (palīgēka)
5.	Būves augstākā stāva grīdas līmeņa atzīme	4,5 m (bibliotēka)
6.	CC klasifikācija	1262 (bibliotēka) 127402 (palīgēka)
7.	A�būves intensitāte (max. 150%)	43%
8.	A�būves blīvums	37%
9.	Bīrvā teritorija (min. 20%)	149%

BIM KĀ RESURSU OPTIMIZĒTĀJS

Projektēšanas gala produkts izstrādāts BIM vidē, izmantojot arī ar PHPP programmatūru iegūtos aprēķinus un ēkas energoefektivitātes aprēķina analīzi, lai sasniegtu nulles patēriņu. Arhitekts Valdis Onkelis demonstrē ēkas uzņīvi slāni pa slānim, tāpēc ir iespēja izsekat visām būvprojekta daļām – konstrukcijām, komunikācijām, saredzēt to izvietojumu un salāgošanu, lai dažādas inženieristēmas citi citai netraucētu. BIM vides projekts nosaka arī secību, kādā projektēšanas un būvniecības stadijā top visas ēkas sadājas.

BIM vidē visas būvniecības procesā iesaistītās puses redz katras būvelementu savietojamību šaurākā vai plašākā būvprojekta sadāju risinājumā, līdz pat milimetram precizi tiek definēti konstrukciju izmēri un geometriskā forma. BIM vidē ir vairākas detalizācijas kategorijas (LOD), un, slēdzot līgumu par būvprojekta izstrādi, pasūtītajam jānorāda, vai jāizmanto LOD 100, 200, 300, 350 vai 400. Tātad pasūtītajam jābūt izglītotam BIM piemērošanā projektēšanā un būvniecībā. Jānorāda, ka katras kategorijas LOD detalizācijas pakāpi nosaka starptautiski izstrādāti standarti. Uzskatāmi skaidrojot, jāatzīmē, ka arhitektūras skicei atbilst LOD 100, tas ir, tiek runāts par grafiskās informācijas daļu. LOD 100 sija tiek definēta kā vienkāršas formas sija, bet LOD 300 jau definē sijas izmērus, profila tipu. Ogres pašvaldība PBR pasūtīja projektu ar detalizāciju LOD 300, bet projektētāji uzdevumu izpildīja atbildīgi un BK projektu izstrādāja augstākā detalizācijas pakāpē LOD 350. Piemēram, komunikāciju tīkla izvietošanai Ogres bibliotēkas ēkā vieta atrasta 50 cm starptelpā starp pirmā stāva GLT pārsegumu un otrā stāva pacelto grīdu, kurai izmants tīrgū esošu, kvalitatīvu standarta risinājumu ar stiprinājuma soli 50 cm. Telpu griesti ir pilnībā brīvi no komunikācijām. Arhitekts Valdis Onkelis uzskata, ka komunikāciju precīzs 3D BIM modeļa izvietojums lauj kontrolēt to izbūvi un izslēdz bieži vien praksē novēroto – kurš pirmsais atnāk, tas arī instalē savu.

Protams, pasūtītāji var pieprasīt detalizāciju LOD 400, kur ietverta vēl pilnīgā grafiķiskā un tekstuālā informācija, norādot jau konkrētas struktūras un modeļus, stiprinājumu veidus u.c. Arhitekts Valdis Onkelis norāda, ka ne vienmēr nepieciešama visaugstākā detalizācijas pakāpe. Jāizsver un jāatrod kompromiss, jo lielāka detalizācija, jo ilgāks laiks jāpātērē projektēšanai, līdz ar to projekts maksās dārgāk. Faktiski būtu jāvērtē konkrēto projekta sadāju detalizācijas pakāpu un tur nepieciešamās negrafiķiskās informācijas (LOD) apjomu nepieciešamība, sagatavojot projektēšanas uzdevumu.

Ogres bibliotēkas projekts ar detalizāciju LOD 300 bija pamats KKD (koka konstrukciju detalizācija) izstrādei un izgatavošanai. Ražotāji pieslēpjās tikai dažas lietas. Jumta konstrukcija tika izstrādāta LOD 350 detalizācijas pakāpē, kur bija redzama katra elementa geometrija, savienojumu mezgls, norādīti stiprinājumu veidi visiem jumta būvelementiem.

BIM vide palīdzēja racionālāk novadīt būvsapulces, visiem izmantojot vienu 3D modeli savās viedajās ierīcēs un ātri risinot problēmju tautājumus. Ar BIM noteikti bija sasniedzama lielāka precītātieši būvlaukumā, ēkas koka konstrukcijas savienojot ar labām mēbelēm raksturīgo niecīgo pielaidi. Būvēto konstrukciju ģeometrija ir nevainojama.

Tiesa gan, BIM vides izmantošana paildzina projekta izstrādes laiku, taču projekts neapšaubāmi top kvalitatīvāks. Un tas atmaksājas būvniecības laikā, kvalitatīvs projekts ekonomē resursus, laiku, izmaksas. BIM vide neparedz sadārdzinājumu vai neplānotas izmaksas, kas ir vēl viena kaite, raksturīga ne vienam vien būvniekiem Latvijā. BIM vide jāvērtē kā pozitīvs un progresīvs instruments, tā attīstās, un, kas šodien šķiet sarežģīts, rīt jau būs ikdiema. Jāpiebilst, arī būvuzraugiem ir daudz vieglāk kontrolierēt objektā notiekošo un pārbaudīt būvniecības kvalitāti, ja process tiek risināts BIM vidē.

